

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1980

ΑΡΙΘ. 19

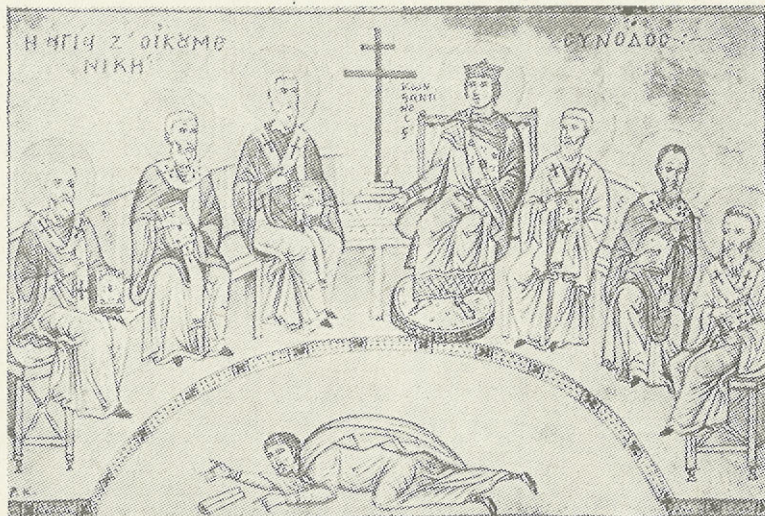
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΣΤΗ ΝΙΚΑΙΑ (787)

Ἡ ἑβδόμη Οἰκουμένη Σύνοδος στή Νίκαια. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ - Ὁμοτ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν Ἰγνάτιος. — ΤΙΤΟ ΣΟΛΛΙΑΝΔΕΡ, Ὁ Λειμώνας τῆς καρδιάς. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρυτάνεως τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ παιδαγωγικὴ ἀντιμετώπιση τῆς μετεφηβικῆς ἡλικίας. — Δημόσοθενη Σαβράμη, Ἐρησκεία καὶ Ἐπιστήμη. — Δημ. Σταμέλου, Ἡ λαϊκὴ μας τέχνη. — π. Φιλ. Φάροῦ, Ἡ σκληρὴ ἀλήθεια καὶ ἡ εὐκολὴ ἀπόδραση. — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ πίστις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Σαράντα (Α'). — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τους. — Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου, Τὸ κίνητρον τῆς Ἱεραποστολῆς. — Ἰωάννου τῆς Κρονστάνης, Τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος. — Ἰω. Φουντούλη, Καθηγ. Παν/μίου Θεσσαλονίκης, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰ, κανονικὰ καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Βασ. Μουστάκη, Μυστικὴ ἴδρα. — Ἐπίκαιρα. — Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ στρατηγικὴ πολέμου τοῦ Μηρούκλιν. — Τὸ Βιβλίον. — Ε. Π. Λ., Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1 — Ἀθήναι 140. Προῖστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

«Τῶν Ἀποστόλων τὸ κήρυγμα καὶ τῶν Πατέρων τὰ δόγματα, τῇ Ἐκκλησίᾳ μίαν τὴν πίστιν ἐσφράγισαν...».

Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει καὶ τιμᾷ τὴ μνήμη τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς ἑβδόμης οἰκουμένης Συνόδου, στίς 12 Ὀκτωβρίου. Ἡ Σύνοδος αὕτη, ποὺ εἶναι ἡ τελευταία στὴ σειρά τῶν οἰκουμένων Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας, συγκροτήθηκε γιὰ νὰ δώσῃ τέλος στὴν αἵρεση τῆς εἰκονομαχίας. Ἡ Ἐκκλησία, μαζί με τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Μάρτυρες, τοὺς Προφήτες, τοὺς Ὅσιους καὶ τοὺς Δικαίους, τιμᾷ καὶ τοὺς Ἱεράρχες. Οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὴ διδασχὴ τους, οἱ Μάρτυρες μετὰ τὸ αἷμά τους, οἱ Προφῆτες μετὰ τὸ κήρυγμά τους, οἱ Ὅσιοι μετὰ τὰ δάκρυά τους καὶ οἱ δίκαιοι μετὰ τὸν ἰδρώτα τους, ὅλοι εἶναι στῆλοι ἐμφυχοὶ στὸ μεγάλο οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐχωριστὰ οἱ ἱεροὶ Πατέρες εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ συγκρότησαν τοπικὰ καὶ οἰκουμένικες Συνόδους, ποὺ σύνταξαν δογματικούς ὄρους, γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ θέσπισαν κανονικὰ διατάξεις, γιὰ τὴν καλὴ διαίκεση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία δὲν δοκιμάστηκε καὶ δὲν δοκιμάζεται μόνο ἀπὸ ἐξωτερικούς ἐχθρούς, ἀπὸ τοὺς ἄθεους καὶ τοὺς εἰδωλολάτρεις, μὰ ταλαιπωρήθηκε καὶ ταλαιπωρεῖται καὶ ἀπὸ ἐσωτερικούς, ἀπὸ τοὺς σχισματικούς καὶ τοὺς αἰρετικούς.

† Δ.

Ο ΛΕΙΜΩΝΑΣ
ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Του Tito Colliander
Ὁρθόδοξου Φιλλανδοῦ

Ἡ ΑΙΩΝΙΑ ζωὴ εἶναι αἰώνια, γιατί εἶναι ἔξω ἀπὸ χρόνον καὶ τόπον καὶ ἔξωτερικὰς περιστάσεις. Αἰώνια ζωὴ σημαίνει ζωὴ ἀληθινῆς ἐλευθερίας, σημαίνει ζωὴ γεμάτη φῶς, ἀγάπη καὶ καλοσύνη. Ἡ ζωὴ αὐτὴ δὲν περιορίζεται ἀπὸ κανενὸς εἶδους ὄρια καὶ γι' αὐτὸ προχωρεῖ καὶ ἐκτείνεται πρὸς τὰ ἔμπρὸς χωρὶς τελειωμὸν, χωρὶς τέρμα. Εἶναι μιὰ πνευματικὴ ζωὴ σὲ μιὰ πνευματικὴ περιοχὴ. Εἶναι μιὰ ἀτέλειωτη κατάστασις. Ἡ αἰώνια ζωὴ ἀρχίζει ἀπὸ ἐδῶ, ἀπὸ τούτῃ τῇ γῆ, ἀλλὰ δὲν ἔχει τέλος. Καμιὰ γήινη δύναμις δὲν μπορεῖ νὰ νικήσῃ τὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ νὰ τὴν κάνει νὰ πάψῃ νὰ ὑπάρχει. Τὴν αἰώνια ζωὴ ὅμως πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσουμε ὄχι ἔξω ἀπὸ μᾶς καὶ γύρω μας, ἀλλὰ μέσα μας, στὰ θάθη τῆς καρδιᾶς μας.

★

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕ τὸν ἑαυτὸ σου, λέει ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, καὶ ὁ ἐχθρὸς φεύγει τόσο γρήγορα ὅσο ἐσὺ πλησιάζεις. Ἐγκαθίδρυσε μέσα σου τὴν εἰρήνην καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ θὰ συνάψουν φιλίαν μαζί σου. Προσπάθησε μὲ μιὰ συνεχῆ ἐπίδοσιν στὴν πνευματικὴ ζωὴ νὰ μπεῖς στὸν ἐσώτατον θάλαμον τῆς καρδιᾶς σου καὶ τότε θὰ μπορέσεις νὰ ἀνακαλύψεις τὸν οὐράνιον θάλαμον. Γιατὶ καὶ οἱ δύο εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Μόλις μπεῖς στὸν ἕνα βρισκεσαι καὶ στοὺς δύο. Τὰ σκαλοπάτια γιὰ τὴ βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ εἶναι μέσα σου, κρυμμένα στὰ θάθη τῆς καρδιᾶς σου. Ξεφορτώσου τὶς ἀμαρτίες σου καὶ τότε θὰ βρεῖς μέσα σου τὶς σκάλες ποὺ θὰ σοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ἀνέβεις πρὸ ψηλά.

★

Ο ΟΥΡΑΝΙΟΣ θάλαμος, γιὰ τὸν ὁποῖο μιλάει ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἴδια ἡ αἰώνια ζωὴ. Ἡ αἰώνια ζωὴ ὀνομάζεται καὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἢ ἀπλούστατα Χριστός. Στὸ τέλος αἰώνια ζωὴ σημαίνει ζωὴ «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον «Ὁ δρόμος τῶν ἀσκητῶν» ἔκδ. «ΑΚΡΙΤΑΣ»)

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Του κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΙΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

VIII: 1. Μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις μηδὲ μυθεύμασιν τοῖς παλαιοῖς ἀνωφελέσιν οὖσιν. εἰ γὰρ μέχρι νῦν κατὰ Ἰουδαϊσμὸν ζῶμεν, ὁμολογοῦμεν χάριν μὴ εἰληφέναι. 2. Οἱ γὰρ θεϊότατοι προφῆται κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν ἐξησαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐδιώχθησαν, ἐνπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ, εἰς τὸ πληροφροηθῆναι τοὺς ἀπειθοῦντας, ὅτι εἰς Θεὸς ἐστίν, ὁ φανερώσας ἑαυτὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὅς ἐστιν αὐτοῦ Λόγος ἀπὸ σιγῆς προελθὼν, ὅς κατὰ πάντα εὐηρέστησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 178 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.
3. Ἰουδαϊσμὸν L: νόμον ἰουδαϊσμὸν G Zahn: νόμον ἰουδαϊκὸν GA.
6. αὐτοῦ: λ. Ag. 8. Λόγος A Σεβήρος (Lightf. I, 173): + ἀίδιος οὐκ GL Τιμόθεος Ἀλιουρος (Lightf. I, 168).

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν)

VIII. 1. Μὴ πλανᾶσθε μὲ ἑτεροδοξίας (μὲ κακοδοξίας αἰρετικὰς) μήτε μὲ μυθεύματα παλαιὰ (τῶν εἰδωλολατρῶν) ποὺ εἶναι ἀνώφελα. Διότι, ἐὰν ἐξακολουθῶμεν νὰ ζῶμεν μέχρι τώρα σύμφωνα μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, εἶναι ὡς νὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ἐλάθαμε χάριν (παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ). 2. Διότι καὶ οἱ θεϊότατοι προφῆται ἐξῆσαν κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ κατεδιώχθησαν ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὴν χάριν αὐτοῦ, διὰ τὴν πληροφροηθῶν ὅσοι ἀπειθοῦσαν ὅτι ἔνας Θεὸς εἶναι, αὐτὸς ποὺ ἐφανέρωσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὅστις εἶναι ὁ Λόγος αὐτοῦ, ὅστις προήλθε μυστικῶς σαρκωθεὶς, ὅστις εὐαρέστησε καθ' ὅλα ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἀπέστειλεν.

1. Μὴ πλανᾶσθε: Α' Κορ. 6,9. 15,33. Γαλ. 6,7. Πρβλ. Ματθ. 24,4. Μάρκ. 13,5. Λουκ. 21,8. Α' Κορ. 15,33. Πρβλ. Παύλ. Ἐφ. 5,5 καὶ Ἰγν. Ἐφ. 16,1. — Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι ὁ αὐτὸς τύπος ἐκφράσεως «μὴ πλανᾶσθε» ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς Ἐπικουρεῖσις πολλάκις. Ὅρα A. Vögtle, Die Tugend- und Lasterkataloge im Neuen Testament, Münster 1936 σ. 123. — Οἱ «πλανῶντες» ἦσαν ἐπίσης οἱ «οἰκοφθόροι» (Ἰγν. Ἐφ. 26,1), οἱ διαφθορεῖς τῆς οἰκογενείας, οἱ μοιχοί, διὰ τοὺς ὁποίους ἐν τῇ Λευίτ. 20,10 (πρβλ. καὶ Ἰω. 8,5) ἐπιβάλλεται ἡ θανατικὴ ποινὴ. Εἰς δὲ τοὺς αἰρετικὸς ἐπιβάλλεται κατ' ἀναλογίαν ὁ πνευματικὸς θάνατος, κατὰ τὸ Ἰγν. Ἐφ. 1,2. 1-2. «ἑτεροδοξίαις μηδὲ μυθεύμασιν τοῖς παλαιοῖς ἀνωφελέσιν οὖσιν»: Πρβλ. Α' Τιμ. 1,3 ἐ. 4,7. Τίτ. 1,14. 3,9. 4-5 Πρβλ. Ρωμ. 15,5. 5. «διὰ τοῦτο καὶ ἐδιώχθησαν»: Πρβλ. Ματθ. 5,11 ἐ. «ἐνπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ»: Πρβλ. Α' Πέτρ. 1,10 ἐ. Βαρν. 5,6. 7. «ὁ φανερώσας ἑαυτὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ», Πρβλ. Ρωμ. 16,26-27. 8. «ὅς ἐστιν αὐτοῦ Λόγος ἀπὸ σιγῆς προελθὼν»: Πρόκειται περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ θείου Λόγου, συμφώνως πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Ἰγν., Ἐφ. 19,1.: «Καὶ ἐλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἢ παρθενία Μαρίας καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς... ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ ἐπράχθη». Ἡ σημασία τῶν ὄρων «ἡσυχία» καὶ «σιγῆ» ἐξαίρεται καὶ ὑπὸ τῶν Γνωστικῶν. Κατὰ τὸν γνωστικὸν Οὐαλεντίνον ἡ «ἡσυχία» εἶναι ἡ θεμελιώδης ἰδιότης τοῦ πληρώματος, ἡ δὲ «σιγῆ» ὁ «δεύτερος αἰὼν τοῦ πληρώματος». Ἰσως καὶ ἐνταῦθα νὰ συνυπάρχῃ ἐπίδρασις τῆς ἐλληνοελληνικῆς θρησκευτικότητος, περιλαμβούσης γνωστικὰ τινα στοιχεία. Ἐν τούτοις ὁ Ἰγνάτιος ὀρθότερον εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἴσταιται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς περὶ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας διδασκαλίας τοῦ Παύλου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰωάννου περὶ μυστικῆς παρουσίας τοῦ προαιωνίου θείου Λόγου εἰς τὸν κόσμον. — Πρβλ. J. A. Fischer σ. 157)9 σμμ. 86. 9. «ὅς κατὰ πάντα εὐηρέστησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν»; Πρβλ. Ἰω. 8,29. 8,16. 16,32.

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸ παιδαγωγικὸ ἔργο, πὸ ἀποβλέπει στὴν μόρφωση τῶν νέων τῆς μετεφηβικῆς ἡλικίας ἢ τῶν τάξεων τοῦ Λυκείου, πρέπει νὰ στηρίζεται στὰ δεδομένα τῆς ψυχολογίας τῆς ἡλικίας αὐτῆς.

Κατὰ τὴν ἡλικία αὐτὴ ἡ διάνοια ἀποκτᾷ νέους δρίζοντες. Ἀφυπνίζεται ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν γνώση. Ὁ νέος προσπαθεῖ νὰ βρῆ τὰ νήματα τῆς ζωῆς, μὲ τὴ βοήθεια τῶν ὁποίων θὰ βαδίσει μέσα στὸν λαβύρινθο τῆς πραγματικότητος. Ἀναπτύσσεται σ' αὐτὸν ἡ κριτικὴ δύναμη, πὸ εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ στὴν ἐμφάνιση τοῦ ὑπερχριστικοῦ καὶ σκεπτικιστικοῦ πνεύματος. Ἡ ὁρμὴ πρὸς αὐτοτέλεια, ἀνεξαρτησία, αὐτοκαθορισμό, αὐτοδιαμόρφωση, αὐτοπροσδιορισμό καὶ αὐτοκυβέρνηση μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ χαλάρωση τῆς πνευματικῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τὶς ἀθηντίες τοῦ παρελθόντος. Ἡ ὁρμὴ αὐτὴ, ἐὰν δὲν χαλιναγωγηθῆ μέσα στὰ πρέποντα ὄρια, δημιουργεῖ τὸν κίνδυνο τῆς ἀναπτύξεως τῆς ὑπεροφίας, τῆς αὐτοπεποιθήσεως, τῆς κομπορημοσύνης, τῆς ριζοσπαστικῆς καὶ εἰκονοκλαστικῆς ὁρμῆς, τοῦ πνεύματος τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς ἐνουνειδήτου ρήξεως πρὸς τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ βιοθεωρία. Ἐὰν μέχρι τώρα τὰ ἡνία βρίσκονταν στὰ χέρια τῶν γονέων καὶ διδασκάλων, τώρα ἔχουν πιά μεταβιβάσθῃ στὸν νέο. Ἄν στὴν ἐφηβικὴ ἡλικία μποροῦν ἀκόμη οἱ μεγαλύτεροι νὰ στέκονται ὡς σύμβουλοι πάνω στὸν ἴδιο δίφρο, κοντὰ στὸν ἡνίοχο, κατὰ τὴν περίοδο τῆς μετεφηβικῆς ἀναπτύξεως οἱ σύμβουλοι αὐτοὶ δὲν γίνονται εὐκόλα ἀνεκτοί. Τώρα παρουσιάζονται ζωηρὲς τάσεις γιὰ μεταρρυθμίσεις, γιὰ πνευματικὲς ἐπαναστάσεις, γιὰ ἀναθεώρηση τῶν ἰδεῶν, ὅπως καὶ ἀπόπειρες συγκροτήσεως ἢ οἰκειώσεως νέας κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας.

Ἄλλος κίνδυνος γιὰ τοὺς νέους τῆς μετεφηβικῆς ἡλικίας δημιουργεῖται ἀπ' τὴν πολυμορφία τῶν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν ἀντιδράσεων, τὴν ἀστάθεια τοῦ χαρακτῆρος, τὶς ἐσωτερικὲς συγκρούσεις καὶ ἀντιθέσεις. Στὴν περίοδο αὐτὴ ὁ νέος ἄλλοτε εἶναι τολμηρὸς καὶ ἄλλοτε δειλός, ἄλλοτε παρουσιάζει ἀγγελικὴν πνευματικότητα καὶ ἄλλοτε κνικὴ ὕλιστικὴ ζωὴ. Ἐπίσης συχνὰ παρουσιάζει κνικὲς φάσεις μεταξὺ εὐθυμίας καὶ μελαγχολίας, αἰσιοδοξίας καὶ ἀπαισιοδοξίας. Κατὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, «χαλεπὸν ἢ νεότης, ὅτι εὐρίπιστον, εὐεξαπάτητον, εὐόλισθον καὶ σφοδροτέρου δεῖται τοῦ χαλινοῦ». Ὅπως τόνιζε ὁ ἐπιφανὴς ἀμερικανὸς ψυχολόγος καὶ παιδαγωγὸς Στάνλι

Χώλλ, οἱ στατιστικὲς ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ νεανικὴ ἡλικία εἶναι ἡ ἡλικία, κατὰ τὴν ὁποία εἶναι δυνατό νὰ φυτευθῆ μέσα στὴν ψυχὴ ἡ ἐγκληματικὴ διάθεση καὶ νὰ ἐμφανισθοῦν τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἐγκληματικότητος.

Ἐπειτα ἡ ψυχολογία τῆς μετεφηβικῆς ἡλικίας πιστοποιεῖ, ὅτι ὁ νέος, παρὰ τὶς ἀσυνέπειες καὶ πολυποικίλες ἐκφάνσεις τῆς πολὺπλευρῆς προσωπικότητός του, ἔχει τὴν τάση πρὸς ἐνοποίηση τῆς πολυμορφίας, πὸ φοβίξει, πρὸς ἀναζήτησιν ἐνὸς ἀπολύτου ἰδανικοῦ, πὸ θὰ ἐνοποιήσῃ καὶ θὰ κατευθύνῃ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του. Ὁ νέος ζητεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ ἓνα ἰδεῶδες καὶ μιὰν ἀξία, πὸ θὰ βρισκεται πάνω ἀπὸ ὅλα τὰ ἰδανικά καὶ ὅλες τὶς ἀξίες. Ἀφιερώνεται ὁλόψυχα στὴν ὑπεραξία αὐτὴ καὶ πρὸς χάσιν αὐτῆς εἶναι καὶ ἔτοιμος νὰ θυσιασθῆ. Ὅταν οἱ νέοι ἀφιερῶσουν τὴν ζωὴ τους σὲ ἓνα ἰδανικὸ στό ὁποῖο ὑποτάσσουν ὅλα τὰ ἄλλα, γίνονται ἀπόλυτοι, ἐνθερμοὶ καὶ ἐνθουσιῶδες στρατιῶτες τοῦ ἰδανικοῦ αὐτοῦ, πολλὲς φορὲς ριζοσπαστικοί. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ γνωρίζουν, ὅπως ἐλέχθη, μόνο τὴν εὐθεΐα καὶ τὴν κάθετη γραμμὴ, ἀγνοοῦν δὲ τελείως τὴν τεθλασμένη καὶ τὴν καμπύλη καὶ ἐπιζητοῦν πάντοτε τὸ ἀπόλυτο καὶ ὄχι τὸ σχετικόν. Εἶναι ἀκατάλληλοι γιὰ συμβιβασμούς καὶ προσαρμογὴ. Ἐτσι ἐξηγεῖται γιὰτί τόσοι νέοι μὲ φανατισμὸ ἀκολουθοῦν ἐσφαλμένη πορεία, γιὰτί ἐμπλέκονται στὰ δίχτυα τῆς ἀ' ἢ τῆς β' ἰδεολογίας, ἢ ὁποία ὡς μιὰ ὑπεραξία αἰχμαλωτίζει ὁλόκληρην τὴν ὑπαρξὴ τους καὶ ὑποτάσσει τὶς πύ εὐγενεῖς ἀπ' τὶς ψυχικὲς δυνάμεις τους. Φυσιολογικὸ γνῶρισμα τῆς ἀνθήσεως τῆς προσωπικότητος τῶν νέων εἶναι τὸ αἶτημα τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου. Τὸ δράμα μιᾶς καινούργιας κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς πραγματικότητος ὡς ἐντελέχεια καὶ ζωτικὴ δύναμη γίνεται ἢ μορφοποιεῖς ἀρχή, ὁ ἐνοποιεῖς παράγων καὶ ὁ κανονιστικὸς νόμος τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς τους.

Τὰ λεχθέντα ὀδηγοῦν σὸ συμπέρασμα, πὸς τὸ χριστιανικὸ παιδαγωγικὸ ἔργο ἀνάμεσα στὶς τάξεις τῶν νέων τῆς μετεφηβικῆς ἡλικίας πρέπει ἀπ' ἐνὸς νὰ ἐκριζώσῃ τὶς ἀμφιβολίες τους γιὰ τὴν χριστιανικὴ πίστη, ἀπ' ἑτέρου νὰ παραμερίσῃ τὴν πνευματικὴ ἀστάθεια καὶ τὶς ἐσωτερικὲς τους συγκρούσεις καὶ τρίτον νὰ τοὺς φέρῃ σὲ ζωντανὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν Χριστὸ ὡς τὴν ὑπεραξία ἐκείνη, ἢ ὁποία αἰχμαλωτίζει «πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. ι', 5).

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρ. Θεολογίας, Φιλοσοφίας - Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Κολωνίας

Στὸ βιβλίο του: «Ἡ πολιτικὴ σημασία τῆς Οὐτοπίας στὴν ζωὴ τῶν λαῶν», ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1951 στὸ Βερολίνο, γράφει ὁ παγκόσμια γνωστός θεολόγος καὶ φιλόσοφος Paul Tillich ὅτι δὲν θὰ ξεχάσει ποτέ ἓνα γεγονός, ποὺ ἔζησε στὴν Ἀμερική τὸ 1934. Ἕνας Ἀμερικανὸς θεολόγος — τὸν ὁποῖο ἐπισκέφθηκε ὁ Tillich λίγο καιρὸ μετὰ τὴν ἀφίξή του στὴν Ἀμερική — ρώτησε τὸν Tillich ἂν ξέρε: τί εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Κατόπιν τὸν ὠδήγησε στὸ γραφεῖο του ἄναψε τὸ φῶς καὶ εἶπε: «Αὐτὴ εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ». Μὲ ἄλλα λόγια ὁ Ἀμερικανὸς θεολόγος ταύτισε τὴν τεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ πρόοδο τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἐπικράτηση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Σχολιάζοντας ὁ TILLICH αὐτὸ τὸ γεγονός παρατηρεῖ ὅτι μόνο ὁποῖος ἐζήτησε τὴν ἀκλόνητη πίστι τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἡ τεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ πρόοδος εἶναι σὲ θέσι νὰ μεταβάλλει τὴν γῆ σὲ παράδεισο, ἀπελευθερώνοντας τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ ἠθικὸ καὶ ὑλικὸ κακὸ, μπορεῖ νὰ φαντασθεῖ τὴν ἀπογοήτευση τῶν ἀνθρώπων τὴν στιγμή ποὺ ἡ ἐπιστῆμη κατόρθωσε ν' ἀνακαλύψει τὴν ἀτομικὴ βόμβα, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις γιὰ τὴν τελικὴ καταστροφή τῆς ἀνθρωπότητος. Τίς συνέπειες δὲ αὐτῆς τῆς ἀπογοητεύσεως τις ζοῦμε σήμερα ἀκόμη πιὸ έντονα, δεδομένου ὅτι ἐκδηλώνονται σὲ ὅλο τὸν κόσμο, κυρίως δὲ στὶς πλούσιες καὶ βιομηχανοποιημένες κοινωνίες τῆς Δύσεως, ὅπου παρατηροῦμε δυὸ πολὺ ἐνδιαφέροντα φαινόμενα: ἓνα θετικὸ καὶ ἐλπιδοφόρο καὶ ἓνα ἀρνητικὸ καὶ καταστρεπτικὸ.

Τὸ θετικὸ καὶ ἐλπιδοφόρο φαινόμενο εἶναι ἡ ἐκ μέρους τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου συνειδητοποίηση τῆς ἀλήθειας, ὅτι ἡ ἐπιστῆμη διευκολύνει μὲν τὴν τεχνικὴ πρόοδο τῶν κοινωνιῶν, συντελώντας στὴν ὑλικὴ τους εὐημερία· δὲν εἶναι ὅμως σὲ θέση νὰ καλλιτερεύσει τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, δεδομένου ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ δώσει μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησι στὴν καθημερινὴ ἐρώτησι τοῦ ἀνθρώπου: «γιατί ζῶ»; δὲν εἶναι δηλαδὴ σὲ θέση νὰ δώσει μιὰ ἱκανοποιητικὴ λύσι στὰ μεγάλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν κάθε ἄνθρωπο, ποὺ προσπαθεῖ νὰ δώσει νόημα στὴ ζωὴ του. Τὸ ἀρνητικὸ καὶ καταστρεπτικὸ φαινόμενο εἶναι οἱ ψυχικὲς ἀρρώστιες, ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο, συντελώντας στὴν ἀδιάκοπη αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων — ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν — ποὺ ἢ αὐτοκτονοῦν ἢ ζοῦν μιὰ ζωὴ

χωρὶς ἐλπίδα καὶ χαρὰ μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι μεταβάλλουν τόσο τὴν ἀτομικὴ τους ζωὴ ὅσο καὶ τὸ οἰκογενειακὸ καὶ κοινωνικὸ τους περιβάλλον σὲ κόλαση.

Στις θετικὲς καὶ ἐλπιδοφόρες συνέπειες τοῦ ὅτι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἔχει ἀπογοητευθεῖ ἀπὸ τὴν τεχνικὴ πρόοδο καὶ τὴν ἐπιστῆμη ἀνήκει καὶ τὸ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας — κυρίως δὲ οἱ νέοι καὶ οἱ νέες — ἀνακαλύπτουν τὴν δύναμη τῆς Θρησκείας, δεδομένου ὅτι ἡ καθημερινὴ τους πείρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἐπιστημονικὴ πρόοδος χωρὶς Θρησκεία ὀδηγεῖ στὴν καταστροφή τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινωνιῶν, καθὼς καὶ ὅτι — γιὰ τοῦτο τὸν λόγο — ἡ ἐπιστῆμη γενικὰ καὶ οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες εἰδικὰ πρέπει νὰ ὑπερνικήσουν τὸν πρακτικὸ ὕλισμό, ποὺ τις χαρακτηρίζει μὲ ἀποτέλεσμα μιὰ θρησκευτικὴ θεμελίωσι τῶν προσπαθειῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου γιὰ τὴν καλλιτέρευσι τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ συνειδητοποίηση δὲ αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν συντελεῖ συνεχῶς στὸ ὅτι πολλοὶ ἐπιστήμονες ἀρχίζουν νὰ τονίζουν ὅτι ἡ ἐκ μέρους τῆς ἐπιστῆμης ταύτισι τῆς Θρησκείας μὲ μιὰ δεισιδαιμονία, ποὺ ἀνήκει στὸ παρελθόν, εἶναι παράλογη, καθὼς καὶ ὅτι ἡ ἐπιστῆμη ἀναγνωρίζει τὰ ἀνθρώπινά της ὅρια ἀνοίγοντας καινούργιους δρόμους γιὰ τὴν μὲ βάση τὴν Θρησκεία ἀνανέωσι τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινωνιῶν.

Γιὰ τοῦτο τὸν λόγο δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός ὅτι, στὴν Γερμανία, τὰ μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας — κυρίως δὲ ὁ θρησκευτικὸς Τύπος — τονίζουν τὴν θρησκευτικὴ πίστι μεγάλων ἐπιστημόνων, ὑπενθυμιζοντας, συγχρόνως, τὰ λόγια τοῦ MAX PLANCK, ὅτι ἀνάμεσα στὴν Θρη-

σκεία καὶ τις φυσικὲς ἐπιστῆμες δὲν ὑπάρχει καμιά ἀντίθεσι, καθὼς καὶ ὅτι — ἀντιθέτως — ἡ Θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστῆμη ἀλληλοσυμπληρώνονται. Συγχρόνως αὐξάνει συνεχῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστημόνων, τῶν ὁποίων τὸ ἔργο δείχνει τὴν ἀναγνώρισι τῶν πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀξιῶν, σὰν βασικὴ προϋπόθεσι τῆς ἀνθρωποποιήσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως του ἀπὸ τις συνέπειες τῆς μονόπλευρης πίστεως του στὸν τεχνικὸ πολιτισμὸ, ποὺ ὠδήγησε τις πλούσιες καὶ «πολιτισμένες» κοινωνίες τῆς Δύσεως στὸν πρακτικὸ ὕλισμό, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι οἱ σημερινοὶ νέοι καὶ οἱ σημερινὲς νέες θεωροῦν τις ὑλικὲς «ἐπιτυχίες» τῶν γονέων τους σὰν κοινωνικὴ καταστροφή.

Πολλοὶ ἐπιστήμονες ἀνακαλύπτουν καὶ συνειδητοποιοῦν τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ ἐπιστῆμη δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τις ψυχασωματικὲς συνέπειες τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ, δεδομένου ὅτι τὸ βασικὸ πρόβλημα, ποὺ ἀπασχολεῖ τὸν ἄνθρωπο: τὸ νόημα δηλαδὴ τῆς ζωῆς του, μπορεῖ νὰ λυθεῖ μόνο μὲ τὴν βοήθεισι τῆς θρησκευτικῆς πίστεως. Θεολόγοι δὲ ποῦ — ὅπως ὁ Ἀμερικανὸς θεολόγος, ποὺ ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ — ταυτίζουν τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν τεχνικὸ πολιτισμὸ καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο τοῦ ἀνθρώπου, ἀνήκου, σήμερα, σ' ἐκεῖνα τὰ ἱστορικὰ φαινόμενα, τῶν ὁποίων οἱ καταστρεπτικὲς συνέπειες συνέβαλαν στὸ ὅτι, τώρα, πολλοὶ ἐπιστήμονες πιστεύουν καὶ τονίζουν ὅτι ἡ γνήσι ἐπιστημονικὴ πρόοδος καὶ κατάρτισι τοῦ ἀνθρώπου ὀδηγεῖ κοντὰ στὸν Θεό, δημιουργώντας καινούργιες πνευματικὲς ἀνάγκες, ποὺ μόνο μιὰ βαθειὰ θρησκευτικὴ πίστι μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσει.

Η ΛΑΪΚΗ ΜΑΣ ΤΕΧΝΗ

Τοῦ κ. ΔΗΜ. ΣΤΑΜΕΛΟΥ

Ἡ λαϊκὴ μας τέχνη παρουσιάζει τὴ μεγάλη της ἀνθιση στὴν περίοδο τῆς τουρκικῆς σκλαβιάς καὶ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση χρόνια. Ἀπὸ τὶς ἀρχεὲς κιόλας τοῦ αἰῶνα μας οἱ εὐρωπαϊκὲς προσμίξεις, οἱ νεωτερισμοί, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, καταστρέφουν τὴ γνησιότητά της, ἀλλοιώνουν τὶς μορφές, διαφοροποιοῦν τὴν πλαστικὴ της ἁρμονία. Ὅσοιο ἢ παράδοσι συνεχίζεται, χωρὶς ὅμως τὴν πρωτινὴ λάμψη.

Ἀλλὰ ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνθιση τῆς λαϊκῆς μας τέχνης στὰ χρόνια τῆς πολυπικρῆς δουλείας; Εἶναι τὸ φωτεινὸ διέξοδο τῆς ἀστείρευτης καλλιτεχνικῆς εὐαισθησίας τοῦ Ἑλληνα, μιά παρουσία ζωῆς ποῦ καταεἰώνεται, χωρὶς νὰ ἐξιδανικεύεται, μέσα ἀπὸ τὴν τέχνη. Ἐρμηνεύεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποῦ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀκτινοβολία, τὴν ἴδια περίοδο, δικαιολογεῖται. Τὸ Γένος καὶ στὴ σκλαβιά ἀνασαίνει τοὺς μεγάλους ὀραματισμοὺς καὶ τὶς περιτράνες κατακτήσεις του. Ἀναστάσιμο προανάκρουσμα εἶναι καὶ τὸ τραγοῦδι τῶν κλεφταρματολῶν καὶ ὁ λόγος τῶν διαφωτιστῶν καὶ τὸ ἔργο τοῦ λαϊκοῦ τεχνίτη. Μέσα σ' ὅλα αὐτὰ ὑπάρχει ἡ ἀρχέγονη μέθη τῆς ζωῆς, τῆς λευτεριάς καὶ τῆς ἀλήθειας.

«Στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας ὑπάρχει ἀκμὴ τῆς ζωγραφικῆς στὴν ἀνατολικὴ Χριστιανασύνη, γράφει ὁ Φώτης Κόντογλου. Σὲ τοῦτα τὰ χρόνια τῆς λεγόμενης «παρακμῆς», ἀγρόματοι καλόγεροι καὶ λαϊκοὶ φτιάξαν «εἰκονογραφικοὺς τύπους», ὅπως τοὺς λένε, πολὺ σπουδαίους καὶ σύμβολα πρὸ βαθιὰ ἀπὸ πολλὰ ποῦχανε δημιουργηθεῖ πρωτίτερα. Στὴν ἐποχὴ τῆς σκλαβιάς σχηματίστηκε ἓνα παράξενο πνεῦμα, βαθὺ καὶ πολὺ λεπτό, τὸ ρωμέικο, «ροῦμ» τουρκικά. Οἱ χριστιανοὶ ποῦ θρεθήκαν κἀτ' ἀπὸ τὸν τουρκο εἶχανε αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Οἱ ζωγραφίδες μέσα στὶς ἐκκλησιὰς εἶναι γιομάτες πάθος καὶ παλληκαριά. Τὸ λαϊκὸ πνεῦμα ποῦ βασιλεύει μέσα σὲ τοῦτη τὴ βάρβαρη ἐποχὴ τοῦς δίνει βάθος καὶ ἐσωτερικότητα. Τότες εἶναι ποῦ οἱ λιγνὲς φιγοῦρες, ὅπου φανερώνονται σὰ φαντάσματα ἀπάνω στοὺς τοίχους τῆς σκοτεινῆς ἐκκλησιᾶς, παίρνουνε μιά ζωηρὴ κίνηση, οἱ πολεμιστὲς ἔαφνιασμένοι περπατᾶνε μὲ τὰ ποδάρια ἀνοιχτά

καὶ κινούμενα σὰν σὲ μάχη, μὲ τ' ἄρματα καὶ τὰ ροῦχα ἀνεμίζοντας στὸν ἀέρα, μὲ τὸ σπαθὶ δε' ἄπ' τὸ θηκάρι. Οἱ προφήτες στὸ θόλο, γύρω στὸν Παντοκράτορα, δὲ στέκονται ἀκίνητοι ὅπως στ' ἀρχαιότερα χρόνια, παρὰ τρέχουνε φτεροπόδαροι, μ' ἀνοιχτὰ σκέλια, γύρω ἀπὸ τὸν κύκλο ποῦ ἀπὸ μέσα του προβάλλει ὁ Χριστὸς, δείχνοντάς τον μὲ τὸνα χέρι ἀνασηκωμένο καὶ κοιτάζοντας συχνὰ πρὸς τὰ πίσω, ἀπαράλλαχτα ὅπως ἐκεῖνες οἱ φιγοῦρες στ' ἀρχαία ἀγγεῖα».

«Ὅσο κι ἂν οἱ ἀπόψεις τοῦ Κόντογλου ἀφοροῦν τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωγραφικὴ, μπορεῖ νὰ προεκταθοῦν στὶς γενικώτερες ἐκδηλώσεις τῆς λαϊκῆς μας τέχνης κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας. Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ ὁμορφιά καὶ τὸ Βυζάντιο ὑπάρχουν στὴ φαντασία, στὴν καλλιτεχνικὴ εὐαισθησία τοῦ λαϊκοῦ τεχνίτη. Ἡ διάρκεια καὶ ἡ κυριαρχικὴ παρουσία τῆς παράδοσης εἶναι στοιχεῖα καλλιτεχνικῆς ἐμπειρίας καὶ πνοῆς. Μέσα στὴ φοβερὴ καταπίεση καὶ τὴν πίκρα, ἀνθίζει ἡ παλληκαριά, στὴν πανάρχαια μεγαλωσύνη της, στὴν τέχνη, τὸ ἴδιο ὅπως καὶ στὴ ζωὴ. Καὶ ἡ λαχτάρια τῆς λευτεριάς φουντώνει ἔτσι καὶ πρὸς πολὺ.

«Ὁ ἄρχαιος Ἑλληνας» —συνεχίζει ὁ Κόντογλου— εἶναι μέσα στὴ φαντασία τοῦ λαϊκοῦ μάστορα, καὶ τὸν ζωγραφίζει μ' ἓνα τρόπο φοβερό. Περικεφαλαῖες μὲ φανταστικὰ σκέδια ποῦ ἔχουνε ἀπάνω τους φτερὰ σὰ φλόγες, θώρακες γιομάτοι πλουμῖδια, μὲ μέδουσες στοὺς ὤμους καὶ στὸν ἀφαλὸ, μὲ φουστάνελλες φαρδεῖες καὶ πετούμενες, μὲ χαντζάρια γυριστά, μὲ τουζλοῦκια κεντημένα. Τ' ἀνοιχτὰ ποδάρια τοὺς εἶναι καλὰ στεριωμένα στὴ γῆ, περπατώντας μαζί καὶ σταματημένα, μ' ἀνοιχτὲς πατούσες, ἀνθρώποι σὰν

ἀληθινοί, μὲ μιὰν ἀπερίγραφη ζωτικότητα.

Μεγάλοι μαστόροι, δυνατὲς κ' ἔμορφες ψυχές!».

Κι ἀληθινά, ἔτσι, καθὼς λέει ὁ Κόντογλου, εἶναι ὅλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποῦ ἐκπροσωποῦν τὴν ἐλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Μεγάλοι μαστόροι, δυνατὲς κ' ἔμορφες ψυχές. Αὐτὴ ἡ μεγαλωσύνη ἀξιοποίησε πλατύτερα καὶ τὴν δοκιμασία καὶ τὴν ἀξιοσύνη τοῦ Ἑλληνισμοῦ. «Ἐπάρχει —γράφει ὁ Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος— μιὰ ἐσωτερικὴ σύνδεση ἀνάμεσα στὰ προϊόντα τῆς λαϊκῆς τέχνης καὶ στὶς ἱστορικὲς περιπέτειες τοῦ Ἑένους. Αὐτὴ ἡ σύνδεση εἶναι ὀριζόντια καὶ κάθετη. Πηγαινεὶ σὲ βάθος μέσα στοὺς αἰῶνες καὶ ἀπλώνεται σὲ πλάτος μέσα στὶς τόσο διαφορετικὲς περιοχὲς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου». Ἔτσι καθὼς ἡ λαϊκὴ τέχνη εἶναι ἔκφραση τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, ἔχει καὶ εὖρος καὶ βάθος καὶ ὁμορφιά περίσσια, στοιχεῖα ποῦ, σὲ χαρακτηριστικὲς σελίδες, ἀξιοποίησε καὶ ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία.

Ἡ μελέτη τῆς λαϊκῆς μας τέχνης μπορεῖ καὶ σήμερα, προπάντων σήμερα, στὴν ὑπέρμετρη πίεση τῆς τεχνοκρατίας μὲ τὴν συχνὰ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀπογύμναση, νὰ μᾶς δώσει μιὰν ἀνανεωτικὴ δροσιά καὶ μιὰ δημιουργικὴ πίστη στὸν ἑαυτὸ μας. Ἡ συγκινητικὴ τῆς εὐκρίνεια, ὁ αὐθορμητισμὸς, ἡ λιτότητα ποῦ δημιουργεῖ κλασικὰ πρότυπα, ὁ βαθύτερος σύνδεσμος μὲ τὸν φυσικὸν χῶρον, ἡ παρουσία τῶν πανάρχαιων ἐλληνικῶν ἀρχῶν τῆς ἁρμονίας καὶ τοῦ μέτρου, συνθέτουν μιὰ λειτουργικότητα ποῦ διασφαλίζει τὴ διάρκεια μέσα ἀπὸ τὴ γνησιότητα καὶ τὴν ὁμορφιά τὴν πεντακάθαρη.

Η ΣΚΛΗΡΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΚΟΛΗ ΑΠΟΔΡΑΣΗ

Τοῦ π. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΦΑΡΟΥ

Τὸ περιστάτικὸ ποῦ ἀκολουθεῖ παρουσιάζει μὲ συγκλονιστικὴ γλαφυρότητα δύο πολὺ σημαντικὲς πραγματικότητες τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Ἡ πρώτη ἀναφέρεται στὴν τάση ποῦ ἔχουν οἱ σύγχρονοι γονεῖς νὰ καλλιεργοῦν τὴν ἐξάρτηση τῶν παιδιῶν τους, ἔτσι ποῦ ἐκεῖνα νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανα νὰ ζήσουν χωρὶς αὐτούς.

Ἡ δευτέρα ἀναφέρεται σὲ ἓνα τέχνασμα ποῦ χρησιμοποιοῦν συχνὰ ὁ σύγχρονος Ἕλληνας γιὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν προσοχὴ τῆ δικῆ του καὶ τῶν ἄλλων ἀπὸ τὶς πικρὲς ἀλήθειες τῆς ζωῆς του.

Ὁ παπὰς αὐτοῦ τοῦ περιστάτικου λέει, ἂν καὶ κάπως ὠμὰ καὶ σκληρὰ, ὅτι ἡ γυναίκα στὴν ὁποία ἀπευθύνεται κατέστρεψε τὴ ζωὴ της καὶ τὴ ζωὴ τῆς κόρης της μ' αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ χέρια. Γιὰ τὴν ἀλήθεια αὐτὴ καθ' αὐτὴ δὲν ἔχει καμιὰ σημασία ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποῦ τὴν λέει. Ἡ διάγνωση τοῦ παπᾶ θὰ ἦταν ἔγκυρη καὶ σωστὴ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ τί ἦταν αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἄλλὰ ἐκεῖνη, γιὰ τὴν ὁποία ἔγινε ἡ διάγνωση δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ὑποφέρει, γι' αὐτὸ θέλει μὲ κάθε τρόπο νὰ κλείσει τὸ στόμα ποῦ τὴν πρόφερε καὶ χρησιμοποιοῦν μιὰ μέθοδο ποῦ χρησιμοποιοῦν εὐρύτητα. Ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν παπάδων μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ παπὰς τοῦ παραδείγματός μας θὰ πέσει στὴν παγίδα της, θὰ περιέλθει στὴν ἄμυνα καὶ θὰ ἀπομακρύνει τὸ νυστέρι τοῦ ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὴ πληγὴ.

Ὁ παπὰς ὅμως δὲν πέφτει σ' αὐτὴ τὴν παγίδα. Δὲν ἀποστρέφει τὴν προσοχὴ του ἀπὸ τὴν θανατηφόρα πληγὴ καὶ τότε φρενισμένη ἡ ταλαίπωρη γυναίκα προχωρεῖ στὴν προσωπικὴ ἐπίθεση ἐναντίον του.

Αὐτὸ τὸ σύνδρομο κυριαρχεῖ στὴν κοινωνικὴ μας ζωὴ. Ὁ ἄνθρωπος τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας δὲν στέργει οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ δεῖ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ του κατάντια, οὔτε οἱ ἄλλοι καὶ γι' αὐτὸ θέλει νὰ σκοτώσει τὸ Θεὸ καὶ ὅτι θυμίζει τὸν Θεό, γιὰτὶ ὁ Θεὸς μεταξὺ ἄλλων εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια.

Δεύτερη Συναντηση: Γυναίκα ἡλικίας 60 - 65 ἐτῶν, συνταξιούχος δημόσιος υπάλληλος, ἑγγαμνη, μητέρα δύο τέκνων.

Ἰερ.: Καλημέρα σας.

Ἀσθενής: Καλημέρα σας, πάτερ.

Ἰερ.: Πῶς εἴσθε;

Ἀσθ.: Ἄς ποῦμε καλύτερα, γιὰ νὰ γίνουν καλύτερα.

Ἰερ.: Εὐχομαι νὰ γίνουν ὅλα καλύτερα.

Ἀκολουθεῖ σιωπὴ. Κοντὰ στὴν ἀσθενὴ εἶναι καὶ ἡ κόρη.

Ἀσθ.: Τί θὰ κάνω, πάτερ, μ' αὐτὴ; Ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τὸ βράδυ εἶναι κοντὰ μου, δὲν πάει πουθενά. Μὲ κοιτάει σὰν χαζὴ καὶ δὲν ἔχει διάθεση γιὰ τίποτα. Θυμόσατε ποῦ σὰς εἶπα ὅτι ἦταν παντρεμένη καὶ τὴν χώρισε ὁ ἄνδρας της; Βάζει τὸ κεφάλι κάτω καὶ δὲν μιλάει σὲ κανένα. Ἐγὼ τῆς λέω: Πήγαινε σὲ μιὰ φίλη σου νὰ τῆς πῆς μιὰ κουβέντα. Καὶ ἀκόμη τῆς συστήνω νὰ βρῇ κάποιον φίλο νὰ περνάει τὶς ὥρες της καὶ νὰ ξεδώσῃ στὴν πληξὴ της.

Ἰερ.: Αὐτὲς τὶς συμβουλὲς τῆς δίνετε καὶ πρὶν παντρευτεῖ;

Ἀσθ.: Ὁχι, ὄχι. Ἐγὼ ὑπῆρξα αὐστηρὴ μητέρα. Τὴν πρόσεξα πάρα πολὺ τὴν κόρη μου. Τὴν παρακολουθοῦσα μὲ ποιὲς μαθήτριες κάνει παρέες. Ἐγὼ ἤμουνα περισσότερο φίλη της ἀπὸ κάθε ἄλλη. Μαζὶ θὰ πηγαίναμε ἐπίσκεψη, μαζὶ σὲ γιορτές, μαζὶ στὸ σινεμά, στὸ θέατρο κ.λπ. Ποτὲ μόνη της. Δὲν ἤθελα νὰ τὴν ἀφήσω νὰ μὴν μπλέξῃ μὲ κακὲς συναναστροφές.

Ἰερ.: Δὲν νομίζετε ὅτι τὴν εἶχατε πάρα πολὺ κοντὰ σας;

Ἀσθ.: Τί κοντὰ μου, πάτερ; Ἄν δὲν φερόμουνα ἔτσι δὲν θὰ ἔδωκα ἀριστοῦχος φυσικομαθηματικός. Νά, μόνον στὸ γάμο της ἀτύχησε καὶ γι' αὐτὸ ἔχει πάθει κατὰθλιψη καὶ τὴν βλέπω καὶ καίγεται ἡ ψυχὴ μου.

Πήγαινε (ἀπευθύνεται στὴν κόρη της) ὁρὲ παιδί μου μιὰ δόλτα, μὴ κάθῃσαι ὅλο ἐδῶ. Βρῆς μιὰ φίλη νὰ κάνεις παρέα.

Ἰερ.: Δὲν νομίζετε ὅτι τώρα ποῦ τὶς τὰ λέτε αὐτὰ εἶναι ἀργά; Αὐτὰ θὰ ἔπρεπε νὰ τῆς τὰ εἶχατε πεῖ πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Καὶ νὰ τῆς τὰ πεῖτε ὄχι μὲ λόγια, ἀλλὰ μὲ ἔργα.

Ἀσθ.: Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ. Ἄλλὰ ποῦ νὰ τὴν ἀφήσεις νὰ πηγαίνει μόνη της κορίτσι πράγμα, ποῦ ἡ κοινωνία εἶναι τόσο κακιὰ. Παντοῦ κακότητα ἐπικρατεῖ. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀδελφός της νὰ μὴ τὴν βοηθάει νὰ ξεπεράσει τὸ πρόβλημά της! Ἄλλὰ τί νὰ τὴν βοηθήσει αὐτὸς, ποῦ ἀπὸ φοιτητῆς ἐμπλεξέ μὲ ὅλο τὸν ὑπόκοσμο τῆς οἰκοδομῆς καὶ τοῦ μιλάς καὶ δὲν καταλαβαίνει. Μόγο ξέρει νὰ λέει: «Ἄσε μητέρα, ἐσὺ ὅλο τὸν κόσμον τὸν βλέπεις γιὰ κακό, λὲς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι εἶναι ἀνθρωποφάγοι». Ἐδῶ ἡ ἀδελφὴ του χάνεται καὶ αὐτὸς πέρα δρέχει. Δὲν τὸν νοιάζει ποῦ δὲν ξεκολλάει ἡ ἀδελφὴ του ἀπὸ τὴ μάνα καὶ τὸν πατέρα. Συνέχεια ἐδῶ, ὅλο ἐδῶ.

Ἰερ.: Δὲν νομίζετε ὅτι τὴν κρατήσατε πάρα πολὺ δεμένη κοντὰ σας καὶ τώρα δὲν μπορεῖ νὰ φύγῃ μόνη

Συνέχεια στὴ σελ. 206

Η ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Η ΠΙΣΤΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑ (Α')

(40 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ)

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες τῆς νίκης τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ πάνω σὰ φασιστικά στρατεύματα τοῦ Μουσολίνι, πού ἀπέβλεψαν τὸ 1940 τὴν ἐθνική μας ἀκεραιότητα, ἦταν ἀσφαλῶς ἡ πίστη πού διέκρινε τοὺς Ἑλληνας ἀξιωματικούς καὶ ὁπλίτες. Αὐτὸ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς ἐγκυρότερους καὶ σπουδαιότερους μελετητὲς τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Ἰδιαίτερα συγχνὴ ἦταν ἡ ἐπίκλησή τους στὴν Παναγία, ὅπως ἄλλωστε ἔχει συμβῆ σὲ ἔλους τοὺς ἐθνικούς ἀγῶνες ἀπὸ τὸ Βυζάντιο καὶ μετὰ. Ὁ ἀείμνηστος Ἀκαδημαϊκὸς Ἄγγελος Τερζάκης στὸ βιβλίο του «Ἑλληνική Ἐποποιία 1940 - 1941», Ἀθήναι 1964, σελ. 85, ἔχει σημειωμένο:

«Στὸ μέτωπο, σ' ὄλη τὴ γραμμὴ, ἀπὸ τὴ γαλανὴ θάλασσα τοῦ Ἰονίου ἴσαμε ψηλά στὶς παγωμένες Πρέσπες, ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἄρχιζε νὰ ἔχει τὸ ἴδιο ὄραμα: Ἐδῆλεπε τίς νύχτες μιὰ γυναικεία μορφή νὰ προβαδίζει, ψηλόλιγνη, ἀλαφροπερπάτητη, μὲ τὴν καλύπτρα τῆς ἀναριγμένη ἀπὸ τὸ κεφάλι στοὺς ὤμους. Τὴν ἀναγνώριζε, τὴν ἤξερε ἀπὸ πάντα, τοῦ τὴν εἶχανε τραγουδήσει σὰν εἶτανε μωρὸ κι ὄνειρευότανε στὴν κούνια. Εἶταν ἡ μάνα ἢ μεγαλόψυχη στὸν πόνο καὶ στὴ δόξα, ἢ λαβωμένη τῆς Τήνου, ἢ ὑπέριμχος Στρατηγός».

Καὶ ἡ πίστη τῶν ἀγωνιστῶν εἶδε πολλὰ θαύματα, πού τὴν τόνωσαν καὶ τὴν ἔκαναν ἀκόμη πιὸ δυνατὴ. Στὴ «Γενική Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρηση», μηνιαία ἐκδόση τοῦ Ἀρχηγείου Στρατοῦ, περ. 6', ἔτος στ', Ἰούλιος 1973, ἀρ. 7, σελ. 86, ἔχει δημοσιευθῆ τὸ παρακάτω αὐθεντικὸ περιστατικόν:

«Στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο, μιὰ πυροβολαρχία εἶχε διαταγὴ νὰ φροντίσῃ νὰ ἔρῃ μὲ κάθε τρόπο καὶ νὰ σιγήσῃ τὰ ἰταλικά κανόνια, πού, κρυμμένα στὰ ἀπέναντι ὑψώματα, ἔκαναν μεγάλες ζημιές στὶς ἐφοδιοπομπές μας. Ὁ διοικητὴς τοῦ συντάγματος εἶχε στείλει ἐπανειλημμένως περιπόλους γιὰ ἀναγνώρισι, πού ὅμως δὲν κατώρθωσαν ν' ἀνακαλύψουν τίποτε. Τότε ἐκλήθη ὁ παπᾶς τοῦ συντάγματος καὶ ἐγίνε ὑπαίθρια δέξι στὴν Θεομήτορα γιὰ τὴν προστασία τῶν ὅπλων μας. Πράγματι, ἀμέσως μετὰ τὴν δέξι καὶ ἐνῶ ὁ οὐρανὸς ἦταν καταγάλανος, φάνηκαν ξαφνικά στὸν ὀρίζοντα δύο συννεφάκια, πού πῆγαν καὶ κάθησαν σὲ μιὰ μακρινὴ χαράδρα, σὰν νὰδειχνε ἡ Παναγία τὸ στόχο. Διετάχθη ἀμέσως «πῦρ ταχὺ» καὶ τὸ θαῦμα ἐγίνε. Ἀπὸ ἐκεῖνη τὴν ὥρα τὰ ἰτα-

λικά κανόνια σίγησαν ὀριστικά... Τὸ σύννεφο τῆς Παναγίας εἶχε δηγήσει τίς ὁδοὺς τοῦ στρατοῦ μας στὸν ἐχθρικό στόχο!».

Ἡ προσευχὴ ἦταν ἰσχυρὸ ὄπλο στὰ χέρια τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πατρίδος, ὄπλο ἀκαταμάχητο. Μιὰ σπουδαία μαρτυρία ὀφείλομε στὸν νῦν Σεβ. Μητροπολίτη Νικαίας κ. Γεώργιο, πού πῆρε μέρος στὸν πόλεμο ὡς ἀξιωματικὸς πυροβολικοῦ. Εἶδε τὸ φῶς τὸ 1962 στὸ περιοδικὸ «Φωτεινὸ Ὅριζοντες» (ἀρ. 1, σελ. 11), πού ἐξέδιδε ὡς Τριμυθούτος τότε στὴν Κύπρο. Τὴν παραθέτομε:

«Λόχος 3ος νὰ κινηθῆ πρὸς κατάληψιν ὑψώματος 812. Ἐκτέλεσις τὸ ταχύτερον». Αὐτὴν τὴν διαταγὴν ἐπῆρεν ὁ λοχαγὸς Κ.Π. ἀπὸ τὸν Διοικητὴν τοῦ Συντάγματος. Ἐκάλεσε τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τῶν τριῶν Διμοιριῶν. Ἡ ἐπιχείρησις εἶπαν ὅλοι εἶναι πολὺ δύσκολη. Οἱ Ἴταλοι κατέχουν τὸ ὑψωμα. Ὁ λόχος εἶναι στὸς πρόποδας. Τὸ βουνὸ ἔπειτα εἶναι ἀκάλυπτο. Οὔτε ἓνα δένδρο. Πῶς θὰ προχωρήσουν; Μὲ δυὸ μόνον πυροβόλα οἱ Ἴταλοι θὰ τοὺς καθηλώσουν καὶ θὰ τοὺς θερίσουν.

» Ὅμως τὸ ὑψωμα πρέπει νὰ καταληφθῆ. Γονατίζον οἱ ἀξιωματικοί. Ζητοῦν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ μὲ θερμότητα καὶ πίστιν. Καὶ ὁ Θεὸς ἀπήντησεν ἀμέσως. Πῶς; Σὲ λίγο σηκώθηκε μιὰ πυκνὴ ὀμίχλη. Ὅλο τὸ βουνὸ σκεπάσθηκε καὶ κυριολεκτικῶς ἐχάθηκε. Δὲν βλέπετε οὔτε ἓνα μέτρο μπροστά σου. Ὁ λοχαγὸς κατάλαβε. Ἀπήντησεν ὁ Θεός. Διατάσσει ἀμέσως νὰ ξεκινήσῃ ἡ πρώτη διμοιρία στὸ κέντρον' ἀριστερὰ ἢ δευτέρω, δεξιὰ ἢ τρίτῃ. Χωρὶς θόρυβο. Χωρὶς φωνές. Ἐκαμαν ὅλοι τὸν σταυρόν των. Ἀρχισεν ἡ ἀνάδασις. Οἱ Ἴταλοι δὲν ἤμποροῦσαν νὰ φαντασθοῦν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς γίνῃ τέτοια ὥρα ἐπιθεσις. Λίγοι σκοποὶ ἦσαν στὰ παρατηρητήρια. Οἱ ἄλλοι ἔμειναν στὶς σκιές των. Οἱ φαντάρους μας ὄλο καὶ ἀνέβαιναν. Ἐφθασαν 100 μέτρα μακρὰ ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸ καταυλισμό. 50... 30... 20... 10... Ἐνας Ἴταλὸς κάτι κατάλαβε. Ἀλλὰ ἔως ὅτου νὰ γίνῃ συναγεριμός, οἱ Ἑλληνες ὤρμησαν καὶ μὲ τὸ «ἄερα» τοὺς ἐπιασαν ὄλους αἰχμάλωτους, χωρὶς νὰ χυθῆ οὔτε σταγόνα ἑλληνικοῦ αἵματος...

Ἵστερα ἀπὸ λίγο ὁ οὐρανὸς καθάρισε. Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία εἶχεν ὑψωθῆ στὸ ὑψωμα 812! Ὁ λοχαγὸς ἀνέ-

Συνέχεια στὴ σελ. 206

ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης
κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ἐκκλησία χωρὶς Ἱεραποστολήν εἶναι σχῆμα δεύμων. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει «χρισθῆ», ἔχει «ἀποστολήν» ὅπως ὁ Χριστὸς (πρβλ. Ἰω. ιζ' 18) διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ: «εὐαγγελισασθαι πτωχοῖς, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι ἀίχμαλώτους ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν» (Λουκ. δ' 18,19). Ἐχει ἀποστολὴν διὰ τὸ ὀλοκληρώσῃ. Δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὴν ἔννοιαν ταύτην τῆς πληρώσεως εἰς τὴν λέξιν «πλήρωμα» (Ἐφ. α' 23). Εἶναι «Ἀποστολική» ὄχι μόνον λόγῳ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, ἀλλὰ ἀκόμη διότι διατηρεῖ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, τὸν ἀποστολικὸν ζῆλον, κυρίως διότι ἡ ἴδια ἔχει ἀποστολήν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ προσδιορισμὸς «Καθολικῆ», ὅπως καὶ ἂν ἐκκλησῆ, μετὰ τὴν τοπικὴν, τὴν θεολογικὴν, τὴν μεταφυσικὴν τοῦ ἔννοιαν δὲν παύει νὰ τονίζῃ τὴν ἱεραποστολικὴν διάστασιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐὰν ἀδιαφορήσῃ συνεπῶς ἡ Ἐκκλησία διὰ τὸ ἐμπειστημένον εἰς αὐτὴν ἔργον, ἀρνεῖται ἑαυτὴν, ἀντιφάσκει πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς, τὴν οὐσίαν τῆς, καὶ προδίδει τὸν ἄγωνά, τὸν ὁποῖον διεκδικεῖ ὅτι ἔχει: τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Μία «στατικὴ Ἐκκλησία», ἀπὸ τὴν ὁποῖαν λείπει τὸ ὄραμα καὶ ἡ ἀντίστοιχος πράξις διὰ τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς οἰκουμένης, δυσκόλως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς «Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία», εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Κύριος ἐνεπιστεύθη τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου Του. Δὲν θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ θεβαιώσῃ, ὅτι (ὀρθῶς) δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ ἀποτελεῖ «σημεῖον» τῆς ἀναμενομένης ἐνδόξου ἐλεύσεώς Του. Ἡ ἀπήχησις τῆς τελικῆς κραυγῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς «ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ», ἡ ὁποία δονεῖ τὴν χριστιανικὴν λατρείαν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὸ ὄραμα τῶν «ἐσχάτων» καὶ ἡ ἐνατένισις αὐτῆ δὲν δύναται νὰ διαχωρισθῇ ἀπὸ τὴν συναίσθησιν, ὅτι «κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ τότε ἡ ξεῖ το τέλος» (Ματθ. κδ' 14).

200

ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥΣ*

Τοῦ Μητρ. Σάμου καὶ Ἱακάριας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

2. Ἡ μέριμνα τῶν Ἀποστόλων.

Τὸ ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὴν περιφρούρησιν καὶ τὸν πνευματικὸ ἀνεφοδιασμὸ τῶν μαθητῶν του συνεχίζεται καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἀποστόλους γιὰ τοὺς συνεργάτες καὶ συναδέλφους τους. Περνάει μέσα ἀπὸ τὴ σκέψιν καὶ τὴ ζωὴ τους. Ἄλλωστε εἶναι οἱ μόνον ποὺ τὸ γνόρισαν σὰν ὁμάδα καὶ σὰν ἄτομα «ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Β' Πέτρ. 1,16). Τὸ γνόρισαν ἐποπτικὰ καὶ ἐμπειρικὰ. Καὶ ἔχουν ἐμπλουτισθῆ μετὰ τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἀποτελέσματος. Ἐπομένως, πρέπει νὰ θεωροῦνται τὰ πιδὸ κατάλληλα πρόσωπα, γιὰ νὰ τὸ συνεχίσουν καὶ νὰ τὸ ἐπεκτείνουν σὲ διάφορους κύκλους στελεχῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας.

Ἐπιτροχάδην θὰ ἀναφέρουμε λίγα σχετικὰ στοιχεῖα, ποὺ μᾶς προσφέρουν μερικὸ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους.

α. Ὁ Ἰάκωβος βλέπει δυσκολίες καὶ εὐθύνες στὸ ἔργο τοῦ Διδασκάλου. Γι' αὐτὸ καὶ ἀποδοκιμάζει αὐτοὺς, ποὺ, χωρὶς πολλὴ σκέψιν, ἀναλαμβάνουν τέτοιο ἔργο. Γράφει: «Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα ληψόμεθα» (Ἰάκ. 3,1). Ὑπογραμμίζεται ἐδῶ τὸ «μεῖζον κρίμα». Ἡ τιμωρία θὰ εἶναι μεγάλη γιὰ κείνον ποὺ δὲν θὰ ἀνταποκριθῆ στὸ ἔργο. Αὐτὸ τόνισε καὶ ὁ Ἰησοῦς: «Ὁ γυνὸς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου... μηδὲ ποιήσας, πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς» (Λουκ. 12,47). Ἡ ἀνάληψιν, λοιπόν, διδακτικὸ ἔργον στὴν Ἐκκλησίαν χρειάζεται πολλὴ περίσκεψιν καὶ προετοιμασία.

Καί, ἐπειδὴ εἶναι ἐνδεχόμενον μιὰ τέτοια ἀποδοκιμασία νὰ προκαλέσῃ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα, ἔρχεται ὁ Ἀδελφόςθεος νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴ τῶν κληρικῶν στὴν εὐεργετικὴ τους ἀποστολὴ μέσα στὴν κοινωνία. Καὶ γράφει: «Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ ἂν ἁμαρτίας ἢ πεποικῶς ἀφεθήσεται αὐτῷ» (Ἰάκ. 5, 14-15). Μᾶς θεβαιώνει, δηλαδή, ὁ Ἰάκωβος, ὅτι «ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα». Καὶ ὅτι «ἐγερεῖ αὐτὸν» ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν κλίνην τῆς ἀρρώστειας. Θὰ θεραπευθῆ. Ἀκόμα καὶ ἡ ἁμαρτία, ποὺ τυχὸν ἔχει διαπράξει ὁ χριστιανός, «ἀφεθήσεται αὐτῷ». Ἔτσι ὁ κληρικὸς γίνεται ὄργανο τῆς θείας Χάριτος γιὰ τὴν θεραπείαν πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀσθενειῶν ἀπὸ τίς ὁποῖες πολλὸ συχνὰ πάσχουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ ποιμνίου του. Πῶς, λοιπόν, θὰ ἀρνηθῆ τὴ μεγάλην τιμὴν; Καὶ πῶς δὲν θὰ κἀν ὅτι πρέπει γιὰ νὰ πετύχῃ στὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Θεοῦ;

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 185 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Με ιδιαίτερη έμφαση υπογραμμίζεται από τον ίδιο Ἀπόστολο στο άκροτελεύτιο τής επιστολής του ή περίπτωση τής σωτηρίας ψυχών από τον πνευματικό θάνατο: «Ἐάν τις πλανηθῆ από τής ἀληθείας και ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου και καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν» (Ἰάκ. 5, 19-20). Ἐδῶ ἔχουμε τὴν πρακτικὴ τοῦ Ἰακώβου, πὸ ἔρχεται: σὰν ἀντίπαλος και σὰν συνέπεια τής τόσο ἐμφυχωτικῆς παραβολικῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου: «Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, και ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνεσθῆκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ και πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρη αὐτό; και εὗρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαίρων, και ἔλθων εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους και τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς: συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλὸς» (Λουκ. 15, 4-6).

Στὰ ἀγιογραφικὰ αὐτὰ κείμενα συγκεντρώνεται, κορυφώνεται, και δλοκληρώνεται ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα τοῦ κληρικοῦ. Εἶναι πρῶτο και κύριο ὑπηρετῆς ψυχῶν. Ὁχι, ἀσφαλῶς, με τὴν ἔγνοια, πὸ ἔκφράζεται στὸν ἐκτοξευόμενο ἀπὸ ὠρισμένους ἐπιτόλαιους συναδέλφους ἐναντίον του εἰρωνικὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ «ψυχωσώστη». Εἶναι πραγματικὰ τοποθετημένος ἀπὸ τὸν Κύριο «εἰς σωτηρίαν» (Πράξ. 13,47). Σῶζει: «ψυχὴν ἐκ θανάτου». Πάντοτε οἱ ψυχῆς κινδυνεύουν. Νὰ πλανηθοῦν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. Νὰ παρασυρθοῦν στὴν ἁμαρτία. Και αὐτὰ εἶναι: «κίνδυνος - θάνατος». Ἐπομένως ὁ κληρικὸς πὸ βοηθάει τὴν ψυχὴ νὰ ἐπιστρέψῃ, τὴν γλυτώνει ἀπὸ τὸ θάνατο, τὴ λυτρώνει ἀπὸ «πλῆθος ἁμαρτιῶν».

Ἵστερα, λοιπόν, ἀπ' αὐτὰ, πὸ δείχνουν ἔργο τόσο ὑψηλὸ και τόσο εὐεργετικὸ, δὲν μπορεῖ ὁ κληρικὸς, πὸ σκέπτεται και σέβεται τὴν ἱερωσύνη, νὰ ἐφησυχάζῃ. Προβληματίζεται, ὀργανώνεται, προτοιμάζεται και μπαίνει: στὴ μάχη. Νὰ σώσῃ τις ψυχῆς τοῦ ποιμανίου του, πὸ μιὰ μέρα, μπροστὰ στὸν Κύριο σὰν θρεθοῦν, στὸν ἱερέα τους θὰ ρίξουν τις μεγάλες εὐθύνες. Και σ' αὐτὸ, ἀκριβῶς, στοχεύει ὁ Ἀδελφός.

Θὰ ὑπάρχουν δέδαια και στιγμῆς πὸ θὰ καμφθῆ και ὁ κληρικὸς. Οἱ ἀνθρώπινες ἀδυναμίες και ἄλλες ἀντιξοότητες θὰ τὸν ἀπογοητέψουν. Εἶναι πιθανὸ νὰ κἀνῃ και δῆματα πρὸς τὰ πίσω και πρὸς τὰ ἔξω. Ὁ Ἰακώβος ὅμως ἀντιμετωπίζει και αὐτὴ τὴν ἀσχημὴ στιγμή. Προβάλλει τὸν Προφήτη Ἠλία ἀπὸ τοὺς πὸ διακεκριμένους ὑπηρετῆς τοῦ Θεοῦ στὴν περίοδο τής Παλαιᾶς Διαθήκης. Και μᾶς λέγει ὅτι «ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν» (Ἰάκ. 5, 17-18). Δὲν ἦταν ἄγγελος. Ἀνθρώπος κι αὐτὸς σὰν ὄλους, με πάθη και ἀδυναμίες. Με τὴ προσευχὴ ὅμως κυριαρχεῖ στὴ φύση. Ἡ θροχὴ και ἡ ἀνομιθρία εἶναι: στὴ διάθεσή του. Τεράστιες δυνάμεις διαθέτει. Και ὁ κληρικὸς μπορεῖ τὸ ἴδιο νὰ πετύχῃ. Ἐχει κι αὐτὸς στὸ χέρι του τὸ ἴδιο ὄπλο. Τὴν προσευχὴ. Ὅταν ἐργάζεται και «ἐπὶ τῶν γονάτων» και προσεύχεται, πολλὰ μπορεῖ νὰ κἀνῃ. Μπορεῖ νὰ παίρνῃ δύναμη και νὰ βοηθᾷ. Νὰ στέκεται στὸ ὕψος τής ἀποστολῆς και νὰ ἐπηρεάζῃ. Με τὴ δύναμη τής προσευχῆς θὰ «πληροφορήσει τὴν διακονίαν του» (Β' Τιμ. 4,5). Θὰ εἶναι δυνατός.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ

Τοῦ ἸΩΑΝ. ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ
Πρωθιερέως

Ὁ ἱερεὺς ὀφείλει νὰ προσπαθῆ με κάθε τρόπον νὰ διατηρῆ ἐντὸς του θάρρος, τόλμη, παρησίαν, εἰς τὸ πείσμα τοῦ ἀσωμάτου ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος διαρκῶς σπεῖρει ἐντὸς αὐτοῦ τὸν φαντασιώδη φόβον του, και τὸν ἀνόητον τρόπον του ἄλλως, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἐπιτηρητῆς τῶν ἀνθρωπίνων κακιῶν, οὔτε ἀληθῆς τελετουργὸς τῶν μυστηρίων. Ἡ παρησία εἶναι μέγα δῶρον τοῦ Θεοῦ και μέγας θησαυρὸς τής ψυχῆς! Τὸ θάρρος και ἡ τόλμη παίζουσι οπουδαιότατον μέρος εἰς τής γῆς τὴν βιοπάλην, διότι ἀπλῶς κἀμνον θαύματα εἰς τὴν πνευματικὴν ὅμως πάλιν κἀμνον περισσοτέρα.

Πόσον ἀγνά και πνευματικὰ ὀφείλου νὰ εἶναι τὰ χεῖλη τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι τόσο συχνὰ προφέρουσι τὸ ἀγιώτατον ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος! Πόσον δὲ περισσότερο πνευματικὰ και ἀγναὶ ὀφείλου νὰ εἶναι αἱ καρδίαι των διὰ νὰ ἔχουν και αἰσθάνωνται ἐντὸς των τὴν γλυκύτητα τοῦ τιμιωτάτου, ἐνδόξου και ἀξιολατρεύτου τούτου ὀνόματος! Ὡ, πόσον μακρὰν πρέπει νὰ ἀποσῶνται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τὰς σαρκικὰς ἀπολαύσεις, διὰ νὰ μὴ γίνεται σάρξ, ἐντὸς τής ὁποίας τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ κατοικήσῃ! Ποῖαι σαρκικὰ ἡδονὰ ἠμποροῦν νὰ ὑπάρξουν διὰ τὸν ἱερέα, ἐφόσον αὐτὸς ὀφείλει νὰ θέλγεται μόνον ἐν τῷ Κυρίῳ, διὰ νὰ τοῦ διδῆ Ὁυτος τὰ αἰτήματα τής καρδίας του; Ποῖαι σαρκικὰ ἡδονὰ ἠμποροῦν νὰ ὑπάρξουν διὰ τὸν ἱερέα, ἀφοῦ αὐτὸς ἔχει τόσο πνευματικὰ τέκνα, τὰ ὁποῖα ἀποκαλύπτουσι εἰς αὐτὸν τὰς ποικίλας των πνευματικὰς ἢ σωματικὰς ἀδυναμίας, πρὸς τὰς ὁποίας αὐτὸς πρέπει νὰ συμπαθῆ και διὰ τὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ διδῆ εἰλικρινεῖς και ὑγιεῖς συμβουλὰς, και ἀφοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὀφείλει νὰ ἀγωνίζεται προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἐξ ὅλης τής καρδίας του και μετὰ δακρύων ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ μὴ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν και καταφάγῃ αὐτὰ ὁ νοητὸς λύκος και διὰ νὰ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς νὰ προσδεύουσι εἰς ζωὴν και πίστιν και πνευματικὴν σοφίαν; Ποῖαι σαρκικὰ ἡδονὰ ἠμποροῦν νὰ ὑπάρξουν διὰ τὸν ἱερέα, ἀφοῦ αὐτὸς ὀφείλει συχνὰ νὰ τελεῖ τὰς ἀκολουθίας ἐν τῷ ναῷ και νὰ ἴσταται πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ὀφείλει συχνὰ νὰ τελεῖ τὴν Θεῖαν και θαυμασιωτάτην Λειτουργίαν και νὰ εἶναι ὁ τελεουργὸς και μέτοχος τῶν ἐπουρανίων, ἀθανάτων και ζωοποιῶν Μυστηρίων ἄφοῦ, ἐν γένει, ὀφείλει συχνὰ νὰ τελεῖ μυστήρια και προσευχάς; Ἡ καρδία, ἡ ὁποία ἀγαπᾷ σαρκικὰς ἡδονὰς, εἶναι ἀπιστος εἰς τὸν Κύριον. «Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν και μαμωνᾷ».

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

386. Μερικοὶ ἱερεῖς χρησιμοποιοῦν δύο Εὐαγγέλια κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ βαπτίσματος ἢ τοῦ γάμου. Τὸ ἓνα ἐπὶ τοῦ τραπέζιου καὶ λέγουν τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» καὶ τὸ ἄλλο ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναγινώσκουν τὸ εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα. Εἶναι ὀρθὸν νὰ χρησιμοποιοῦνται δύο Εὐαγγέλια διὰ τὸ αὐτὸ μυστήριον; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Σ. Δ.).

Ἴσως αὐτὸ γίνεται γιὰ πρακτικούς λόγους, ἐπειδὴ ἔξω χρησιμοποιοῦν τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ μικροῦ σχήματος ὡς πρακτικώτερο, διαβάξουν ὅμως τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα ἀπὸ τὸ μεγάλο Εὐαγγέλιο τῆς ἀγίας τραπέζης γιὰ λόγους εὐπρεπεστέρας λειτουργικῆς παραστάσεως. Ἐχω τὴν γνώμη ὅτι οὔτε μποροῦμε νὰ ἐπαινέσουμε, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ κατακρίνουμε τὴν ἐνέργειά τους αὐτῆ. Τὸ πὼς φυσικὸ εἶναι νὰ χρησιμοποιεῖται τὸ ἴδιο Εὐαγγέλιο, χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ εἶναι ἀπόλυτο. Σὲ μιὰ παλαιότερα ἀπάντησι εἶδαμε στὴν λειτουργικὴ μας παράδοσι περίπτωσι εἰσόδου τῆς θείας λειτουργίας μετὰ τρία Εὐαγγέλια (ἀπάντησι στίς ὑπ' ἀριθμ. 209 καὶ 210 ἐρωτήσεις). Κάτι ἀνάλογο γίνεται καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθία τῶν Κυριακῶν, κατὰ τίς ὁποῖας, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασα συνήθεια, τὸ μὲν εὐθιγὸ ἀναγινώσκειται ἀπὸ ἓνα Εὐαγγέλιο, πὺ μετὰ τὸν ἀσπασμὸ ἐκτίθεται εἰς προσκύνησιν ἔξω, κατὰ δὲ τὴν θεία λειτουργία χρησιμοποιεῖται ἄλλο Εὐαγγέλιο.

Στὸ βάπτισμα πάντως, ἐφ' ὅσον τηρεῖται ἡ ἀρχαία ὀρθή τάξι καὶ τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα γίνεται ἀπὸ τὴν ὡραία πύλη καὶ ὄχι κοντὰ στὴν κολυμβήθρα, τὸ ὀρθὸν εἶναι νὰ εἰσοδεῖ ὁ ἱερεὺς κατὰ τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε...» κρατῶντας τὸ Εὐαγγέλιο. Τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν...» ἔχει χαρακτῆρα εἰσοδικῶ καὶ ἢ κατ' αὐτὸ εἴσοδος εἶναι ἢ (μικρὰ) εἴσοδος τῆς θείας λειτουργίας, πὺ ἐτελεῖτο στὸ σημεῖο αὐτὸ — εἴσοδος «μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου» δέβαια —, ἐφ' ὅσον μετὰ θὰ ἐπακολουθοῦσαν τὰ ἀναγνώσματα καὶ ἡ βαπτισματικὴ θεία λειτουργία.

Τὸ νὰ ἐγκαταλείπεται ἔξω τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι ἄτακτο καὶ ἀκόμη πὺ ἄτακτο καὶ ἀπαράδεκτο τὸ νὰ τὸ ἐπιστρέφῃ στὸ ἱερόν ὁ νεωκόρος ἢ ἔνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ ἱεροῦ.

Ἀλληλογραφία.

Αἰδεσιμ. Παρθ. Καράμπολην.

Γιὰ τὸ ἂν πρέπει νὰ θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν δοξολογία ἢ ὄχι γράψαμε σὲ μιὰ πολὺ παλαιὰ ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 17 ἐρώτησι. Συνοψίζουμε ὅσα γράψαμε τότε: Ἐφ' ὅσον ἡ θεία λειτουργία ἐπισυνάπτεται στὸν ὄρθρο, ὅπως κοινῶς ἐπεκράτησε νὰ γίνεται στίς ἐνορίες, κατὰ τὴν δοξολογία πρέπει ἀπαραιτήτως ὁ ἱερεὺς νὰ θυμιᾷ τὸ θυιαστῆριον, τίς εἰκόνας καὶ τὸ λαὸ ἀπὸ τὴν ὡραία πύλη. Παλαιότερα μάλιστα ἐθυμιάτο καὶ ὀλόκληρος ὁ ναός. Τὸ θυμίαμα αὐτὸ δὲν συνδέεται μετὰ τὴν δοξολογία, ἀλλὰ μετὰ τὴν θεία λειτουργία, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ προπαρασκευαστικὴ πράξι, ὅπως καὶ τὸ χτύπημα τῆς καμπάνας, τὸ «Βασιλεῦ οὐράνιε...», τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ...», καὶ «Κύριε, τὰ χεῖρά μου...», τὰ τρία προσκυνήματα καὶ ὁ ἀσπασμὸς τῆς ἀγίας τραπέζης. Ὅλα αὐτὰ γίνονται κατὰ τὴν δοξολογία, ἐπειδὴ αὐτῆ εἶναι τὸ τελευταῖο στοιχεῖο τοῦ ὄρθρου καὶ εὐθὺς ἀμέσως πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ ἡ θεία λειτουργία. Ἄν δηλαδὴ μετὰ τὸν ὄρθρο δὲν τελεσθῆ λειτουργία (ὅπως ἐπὶ παραδείγματι κατὰ τὸν ὄρθρο τοῦ Μεγάλου Σαββάτου — ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου —) δὲν θὰ γίνῃ καμμιὰ ἀπὸ τίς ἀνωτέρω προπαρασκευαστικὰς γιὰ τὴν θεία λειτουργία πράξεις, οὔτε ἐπομένως καὶ προσφορὰ θυμιάματος. Εἰδικὰ ἡ θυμίασι πρὸ τῆς θείας λειτουργίας μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν «Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας» καὶ ἀπὸ τοὺς πατέρας (Ψ. Διονύσιος, Συμεὼν Θεσσαλονίκης) καὶ τηρεῖται παντοῦ καὶ προκειμένου γιὰ τὴν θεία λειτουργία καὶ γιὰ τὰ λοιπὰ μυστήρια (βάπτισμα, γάμος, εὐχέλαιο κ.λ.π.). Στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ στίς Σλαβικὰς Ἐκκλησίας, ὅπου ἡ θεία λειτουργία δὲν ἐπισυνάπτεται στὸν ὄρθρο, ἀλλὰ ὀρθότερα στὴν Γ' καὶ ΣΤ' ὥρα, ἡ θυμίασι γίνεται στὸ τέλος τῆς ΣΤ' ὥρας, στὴ δὲ Προηγιασμένη κατὰ τοὺς μακαρισμούς, τὸ τέλος δηλαδὴ τῆς Θ' ὥρας. Ἡ παράλειψι τῆς θυμιάσεως κατὰ τὴν δοξολογία, ὅταν ἡ θεία λειτουργία ἐπισυνάπτεται στὸν ὄρθρο, εἶναι, ὅπως πολὺ σωστὰ τὴν χαρακτηρίζετε, ἄτακτος καὶ κατακριτέα.

ΜΥΣΤΙΚΗ ΛΥΡΑ

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

«Κύριον δὲ τὸν πάντων δεσπότην ἐπικαλέσομαι, τὸν ποιοῦντα μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἑξαισία, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς» (Ίωβ ε' 8 - 9).

Ἡ «ποίησις» τοῦ κόσμου δὲν εἶναι γεγονός που συνέβη μιὰ και μόνη φορά. Καὶ συντηρώντας τὴν κτίση, ὁ Θεὸς εἶναι ἀέναα ποιητὴς μέσα σ' αὐτή.

Αὐτὸς κάνει νὰ λειτουργοῦν, μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματός του, οἱ φυσικοὶ νόμοι, που ἅπαξ ἔθεσε σὲ κίνηση καὶ ὄρισε. Ἐνίστε δέ, ἐπεμβαίνει ἡ δύναμή του καὶ ἡ Χάρη του, προκαλώντας φαινόμενα που σημειώνονται πάνω καὶ ἔξω ἀπὸ τοὺς νόμους αὐτοῦς: τὰ θαύματα. Ὁ ἴδιος οἰκονομεῖ τὰ συμβάντα τῆς ζωῆς μας, μὲ σκοπὸ τὴ δόξα του καὶ τὴ σωτηρία μας. Ἡ ἀγαθὴ Πρόνοιά του συνεχίζει τὰ σύμπαντα, ἀπὸ τίς τροχιὰς τῶν τεραστίων οὐρανίων σωμάτων στο στερέωμα ὡς τοὺς παλμούς τῆς πῶ μικροσκοπικῆς ἐμβίου ὕλης, ζωοποιώντας διαρκῶς τὸν κόσμο.

Τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, μέσα στὴν κτίση, εἶναι μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα γιὰ τὸ λογικὸ μας, ἐνδοξα καὶ ὑπέροχα καὶ ἀναρίθμητα. Ἐπόμενο λοιπὸν ν' ἀπευθύνεται κανεὶς σ' αὐτὸν τὸν παντοδύναμο καὶ πανάγαθο Πατέρα, συντηρητὴ καὶ δημιουργό, γιὰ τὴ διόρθωση καταστάσεων που ἀντιβαίνουν στὴν καλωσύνη του, γιὰ τὴ ἔξοδό μας ἀπ' αὐτές. «Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. Ζ' 7), ὑποσχέθηκε ὁ Μονογενὴς Υἱὸς του. Καὶ πρόσθεσε ὅτι, ἂν ἔχουμε πίστη, μπορούμε καὶ βουνὰ ὀλόκληρα νὰ μεταποτίσουμε (Ματθ. ιζ' 20). Πόσες φορές δὲν πραγματοποιήθηκε αὐτὴ ἡ ἐπαγγελία στὴ ζωὴ τῶν Ἀγίων! Πόσες φορές δὲν βγήκαν ἀπὸ καταστάσεις συντριπτικῆς, ἀνάγκης καὶ θλίψεως που φαίνονταν ἀσῆκωτες! Πολὺ καλά

λοιπὸν κάνει καὶ ὁ Ἐλιφάζ, ὁ φίλος τοῦ πολὺπλαγκτοῦ Ἰώβ, στρέφοντας τώρα τὴν καρδιά του πρὸς τὸν Θεό, μπροστὰ στοῦ ἀειολύπητο θέαμα που ἀντικρῦζει.

«Τὸν διδόντα ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἀποστέλλοντα ὑδωρ ἐπὶ τὴν ὑπ' οὐρανὸν» (στίχ. 10).

Ἐνα ἀπὸ τὰ δείγματα τῆς εὐεργετικῆς πρόνοιας τοῦ Κυρίου πάνω στὴ γῆ εἶναι οἱ βροχὲς που τὴν ξεπλένουν καὶ τὴν καθιστοῦν γόνιμη, ἀληθινὰ «ἀνησιδώρα» ὅπως τὴν ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Ἕλληνες, γιὰ τίς πλούσιες προσφορὲς τῆς στὸν ἄνθρωπο. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα, τῆς βροχῆς, ἔρχεται καὶ στὰ χεῖλη τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν θέλη νὰ δείξῃ τὴν ἀνεξίκακη μακροθυμία τοῦ οὐράνιου Πατέρα του. Στέλνει τίς βροχὲς γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μὴν κάνοντα καὶ πονηροῦς (Ματθ. ε' 46).

Ἄλλὰ δὲν στέλνει μόνο αὐτὰ τὰ ὑλικά νερά. Χορηγεῖ στὶς ψυχὲς τὰ οὐράνια νάματα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Υἱοῦ του, τὸ «ὑδωρ τὸ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. δ' 14). Καὶ αὐτὸ, ὅπως οἱ ὑετοί, πέφτει παντοῦ. Καὶ μακάρια εἶναι ἡ ψυχὴ που τὸ δέχεται μὲ δίψα, σὰν τὸ φρυγμένο χῶμα. Ποτισμένη ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ τῆς ζωῆς, βλαστάνει τίς ἀρετὲς καὶ γίνεται ἕνας παράδεισος θαλερός, πραγματοποιώντας τὸ θέσφατο: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἔστιν» (Λουκ. ιζ' 21).

Πηγὴ αὐτοῦ τοῦ νεροῦ τῆς ζωῆς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ταμιούχος τῆς θείας Χάρης, νερητήρια τῆς οὐράνιας ἀλήθειας. Ὅποιος ἀνήκει στὴν Ἐκκλησία, ὄντας μέλος τῆς γνήσιο, μισιάζει μὲ δέντρο φυτεμένο «παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων» που, χάρις σ' αὐτὰ, δίνει τὸν καρπὸ του στὸν κατάλληλο καιρὸ καὶ τὸ φύλλωμά του εἶναι πάντα καταπράσινο καὶ τρυφερὸ (Ψαλμ. α' 3).

«Τὸν ποιοῦντα ταπεινοὺς εἰς ὕψος καὶ ἀπολωλότας ἐξεγείροντα» (στίχ. 11).

Ἡ ὑποποῖος Χάρη τοῦ Θεοῦ το-νίζειται σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἰδιαίτερα στὴν Καινὴ Διαθήκη. Προϋπόθεσή της εἶναι, στὸν ἄνθρωπο, ἡ συντριβὴ τῆς καρδιάς, τὸ ταπεινὸ φρόνημα. Ὁ Κύριος «καθαρίζει δυνάστας καὶ ὑποὶ ταπεινοῦς» (Λουκ. α' 52). Ὑπόσχεται: Σὲ ποιὸν ἄλλο θὰ ρίξω τὴ σπλαχνικὴ ματιὰ μου παρὰ στὸν ταπεινὸ; (Ἦσ. ἔστ' 2).

«Διαλλάσσοντα βουλὰς πανούργων καὶ οὐ μὴ ποιήσουσιν αἱ χεῖρες αὐτῶν ἀληθές» (στίχ. 12).

Χωρὶς τὸν ἄνωθεν φωτισμό, χωρὶς τὴν ὁδήγησή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφημένη ἡ ψυχὴ στὸν διεστραμμένο ἑαυτὸ της, πέφτει ἀπὸ πλάνη σὲ πλάνη καὶ ἀπὸ ἀνόμημα σὲ ἀνόμημα. Τὸ ὀρθὸ καὶ τὸ δίκαιο που θὰ τὸ βρῆς; Μονάχα στὸν Θεό. Ἀπεναντίας, ἡ ἐγωπάθεια καὶ ἡ ἀμαρτία μᾶς ἐμπνέουν τὰ ὀλέθρια, μᾶς κάνουν νὰ ὀλισθαίνουμε στὴν ἀπώλεια. Ἔτσι, μὲ πῶ ὠμὴ γλώσσα, παριστάνεται ἐδῶ ὁ Θεὸς νὰ «διαλλάσῃ βουλὰς», ὄχι γιὰτὸ ἴδιος ὠθεῖ στοῦ κακοῦ, ἀλλὰ γιὰτὸ λείπει τὸ φῶς του ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη διάνοια.

Λύρα μυστικὴ εἶσαι, καρδιά μου, ὑμνώνοντας μέρα καὶ νύχτα τὸν Κύριο. «Τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν μου, τὸν στεφανοῦντά με ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς» (Ψαλμ. ρβ' 4). «Τὸν εὐέλπιδας ποιοῦντα τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅτι δίδωσι ἐπὶ ἀμαρτήμασι μετάνοιαν» (Σοφ. Σολ. ιβ' 19). «Τὸν καταβάλλοντα πόλεις ὀχυράς καὶ πατοῦσιν αὐτὰς πόδες πρᾶεων καὶ ταπεινῶν» (Ἦσ. κατ' 5 - 6). «Κύριον τὸν φωτισμὸν ἡμῶν» (Ψαλμ. κατ' 1).

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάνω σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα που ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μήνα.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Πολύτιμο λάφυρο

ΜΕΤΑ ΤΗΝ δμιλία τοῦ Παύλου στήν Πνύκα, ὅπως οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» ἀναφέρουν, «ἄνδρες τινές κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καί Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καί γυνή ὀνόματι Δάμαρις καί ἕτεροι σὺν αὐτοῖς» (ἰς' 34). Στὸ ἔμφυχο αὐτὸ ἀλίευμα, ποὺ ἐπιτεύχθηκε στήν Ἀθήνα, ἡ Γραφή ξεχωρίζει δυὸ ὀνόματα. Τὸν Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη, ποὺ ἀπὸ ὑψηλὸς ἀξιωματοῦχος τῆς ἀθηναϊκῆς Πολιτείας ἀπέβη ἐπίσκοπος τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ τῆς. Καί τὴ Δάμαρι. Γι' αὐτήν, ἡ παράδοση σιωπᾷ. Μερικοὶ τὴ θεωροῦν σύζυγο τοῦ Διονυρίου. Ἄλλοι εἰκάζουν ὅτι ἦσαν ἐβραϊκῆς καταγωγῆς. Ἀβέβαια καί τὰ δυό. Τὸ ἀναμφίβολο εἶναι ὅτι, γιὰ νὰ παραδίνοι τὸ ὄνομά τῆς τὸ ἱερὸ κείμενο, σημαίνει ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ σπουδαῖο μέλος τῆς ἀρχαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Δάμαρις, ποὺ ἀνήκοντας στὴ χορεία ὄσων γυναικῶν προσβάλλει ἡ Καινὴ Διαθήκη, μνημονεύεται μαζί με τὸν Διονύσιο στὶς 3 Ὁμοιωμάτων, ὑπῆρξε ἀσφαλῶς πολῦτιμο λάφυρο τῆς θείας Χάρης. Ψυχὴ με ἔξοχη ποιότητα. Ἄξια λοιπὸν νὰ δοξάζουμε καί με τὴ δική τῆς ἀνάμνηση τὸν Σωτῆρα Χριστό.

Ἄξιζε τὸν κόπο

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ἀπέδειξαν ὅτι ἄξιζε τὸν κόπο ἡ διαφωτιστικὴ ἐκστρατεία, στήν ὁποία ἀποδύθηκε τὸ Ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν γιὰ τὴ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καπνιστῶν στὴ χώρα μας. Ἀπέδωσε καρπούς, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ στατιστικὰ δεδομένα. Συγκεκριμένα, σὲ ἐπίσημη ἀνακοίνωση, ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὸ α' ἔξάμηνο τοῦ τρέχοντος ἔτους, ὁ δείκτης καταναλώσεως ἔπεσε κατὰ 50% περίπου καί ὅτι τὸ γεγονός αὐτῆς τῆς πτώσεως ὀφείλεται κατὰ πρῶτο λόγο στὸν ἐντυπωσιασμὸ τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὴν πληροφοροιοδότηση τῆς Πολιτείας γιὰ τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει ἡ ὑγεία τῶν καπνιστῶν ἀπὸ τὸ φαινομενικὰ ἀδύο αὐτὸ πάθος.

Μὲ τὴν εὐκαιρία, ἀφοῦ τὸ ἔως τώρα ἀποτέλεσμα δικαιοῦνε τὴν αἰσιοδοξία — ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι μερίδα τοῦ ὄπου εἶχε ὑποδεχθῆ τὴν πρωτοθουλίαν τοῦ Ὑπουργείου Κοιν. Ὑπηρεσιῶν με εἰρωνικὴ δνοπιστία— ὁ «Ἐφημέριος» ἐπαναλαμβάνει τὴ σύσταση πρὸς τὸν Ἱερὸ Κλήρο νὰ συμβάλουν τὰ μέλη του στὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλει τὸ Κράτος γιὰ τὴν ἀντιμειώπιση ἐνὸς κοινωνικοῦ φαινομένου, ποὺ

οἱ πραγματικὲς διασπάσεις του, ὡς συνέπειες, εἶναι αὐτόχρονα τραγικῆς. Ἡ διακριτικὴ ἀλλὰ ἐπίμονη νοθεσία τῶν ποιμένων τους ἀσφαλῶς θὰ βοηθήσει πολλοὺς ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἐπιβλαβῆ αὐτὴ συνήθεια.

Μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν σχολείων

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ τῆς στοιχειώδους καί τῆς μέσης Παιδείας ξανάνοιξαν. Τὰ Ἑλληνοπούλα ποὺ κἀτίσαν πάλι στὰ θρανία, θὰ συνεχίσουν καί φέτος τὴ μόρφωσή τους.

Ἡ Πολιτεία φροντίζει νὰ τοὺς δώσει τὴν προέπουσα ἀγωγή, ποὺ τὴν ἐμπνέουν τὰ ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη, οἱ ἀθάνατες δηλαδὴ πνευματικῆς καί ἠθικῆς ἀξίες, στὶς ὁποῖες ὀφείλεται ἡ ἐπιβίωση καί ἡ δόξα τοῦ Γένους. Εἶναι λοιπὸν αὐτονόητο ὅτι ἡ ἀγωγή αὐτὴ συνίσταται στὴν παροχὴ ὄχι μόνο γνώσεων ἀλλὰ καί ἐθνικῶν καί θρησκευτικῶν προτύπων. Τῶν τελευταίων δὲ ἡ χρησιμότης εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε νὰ μὴν ἀρκεῖ ὅ,τι προσφέρουν τὸ Δημοτικὸ, τὸ Γυμνάσιο ἢ τὸ Λύκειο, ἀλλὰ νὰ προσθέτει καί τὴ δική του προσφορά τὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο. Ἔργο τῆς Ἐκκλησίας αὐτό. Οἱ ποιμένες τῆς, ἀλλὰ καί οἱ λοιποὶ ὑπόχρεοι πρὸς τὸ Παιδί, γονεῖς καί ἐκπαιδευτικοί, ἄς ἐνδιαφεροθῶν ἰδιαίτερα γιὰ τὸν ὠραῖο θεομῶ. Ἄς βοηθήσουν ὅλοι γιὰ νὰ καλύψει περισσότερες προφερεῖς ψυχῆς. Οἱ καιροὶ οὐ μεινοὶ γιὰ τὴν νεότητα. Τὴν ἀπειλοῦν τόσο ψυχικοὶ κίνδυνοι. Τὰ Κατηχητικὰ πρέπει ν' ἀποδοῦν — ὅπως τοὺς ἀξίζει— ὁ κύριος παράγων τῆς σωτηρίας τῆς.

Φίλιππος ὁ διάκονος

ΣΤΙΣ 11 ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ, τιμᾶμε τὴ μνήμη τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, λαμπροῦ προσώπου τῆς ἐωθινῆς περιόδου τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπὶ διακόνους, ποὺ χειροτονήθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, γιὰ νὰ ρυθμίζουν τὴν κοινοδιακὴ ζωὴ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Στοιχεῖα τοῦ βίου του καί τοῦ ἔργου του παρέχουν οἱ «Πράξεις», ποὺ προσφῶς τὸν ἀποκαλοῦν εὐαγγελιστὴ (κα' 8). Μετέφερε τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ στὴ Σαμάρεια, ὅπου ἐπετέλεσε καί θαύματα, καθὼς καί σὲ ἄλλες περιοχῆς τῆς Παλαιστίνης, ὅπως ἐκεῖνη τῆς παραλίας πόλης Καισάρειας. Τὴν προσφορά του στὴν Ἐκκλησία συμπλήρωναν οἱ ἑσπερὶς κόρες του, ποὺ τὶς στέλιζε τὸ χάρισμα τῆς προφητείας. Ἡ Γραφή δὲν ἀναφέρει τὰ ὀνόματά τους, πράγμα ποὺ κάνει ἡ συναξαριστικὴ παράδοση.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ ΜΠΡΟΥΚΛΙΝ

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

2.

«Ο Σατανᾶς ὀδηγεῖ τὸν μέγαν στρατὸν του... πρὸς πόλεμον... Εἰς τὴν πρωτοπορείαν βαίνουν οἱ βασιλεῖς, οἱ πρίγκηπες, οἱ πρόεδροι, οἱ κυβερνήται καὶ οἱ μικρότεροι πολιτικοὶ ἀρχηγοί· οἱ δικασταὶ καὶ τὸ προσωπικὸν τῶν μεγάλων δικαστικῶν συστημάτων· αἱ βουλαὶ, αἱ γερουσίαι καὶ βλοὶ οἱ σχετιζόμενοι μὲ τὴν πολιτικὴν μηχανὴν τοῦ κόσμου... Οἱ ἰσχυροὶ ἐκκλησιαστικοὶ ποντίφηκες, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ καρδινάλιοι, οἱ ἱερεῖς, οἱ ραββῖνοι, οἱ διδάκτορες θεολογίας, οἱ πανοσιολογίωτατοι καὶ ὄλος ὁ ἄλλος κλήρος, φοροῦντες ἕκαστος τὴν διακριτικὴν του στολήν, καὶ συνοδεύόμενοι ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὴν περιφορὰν τῶν δίσκων... Εἰς ἕκαστος τῶν τριῶν μεγάλων κυβερνητικῶν παραγόντων τοῦ ὄρατου μέρους τῆς ὀργανώσεως τοῦ Διαδόλου, λαμβάνουν τὴν οἰκίαν θέσιν εἰς τὴν προέλασιν... Εἰς τὴν γραμμὴν εὐρίσκονται ἰδιοκτῆται καὶ ἐκδότης μεγάλων περιοδικῶν...» (χιλιαστικὸ βιβλίον «Προφητεία», ἔκδ. 1929, σελ. 284 - 285).

«Οἱ αὐτοὶ οἱ παράγοντες πὸ ἀριθμῶν τὸ χιλιαστικὸ βιβλίον, εἶναι ὄργανα τῆς ὀργανώσεως τοῦ Διαδόλου καὶ συγκεντρώνονται γὰρ νὰ θάψουν σὲ πόλεμον ἐναντίον τῆς ὀργανώσεως τοῦ «Ἰεχωβά». Καὶ γὰρ νὰ μὴ ὑπάρξῃ καμμιά ἀμφιβολία, τὸ βιβλίον δὲν παραλείπει νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὴ στρατιωτικὴ δύναμι τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τοῦ «Ἰεχωβά». Ἔτσι ἀναφέρει γὰρ τὴν Ἑλλάδα πὸς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἔχετε τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ τοῦ Διαδόλου 79.676 ἄνδρες τοῦ ὀργανωμένου στρατοῦ τῆς καὶ 415.000 ὀργανωμένη ἐφεδρεία (σελ. 286).

Μπροστὰ σὲ τέτοια πραγματικότητα οἱ χιλιαστὲς καλοῦνται νὰ εἶναι πολὺ προσεκτικοὶ στὶς πληροφορίες πὸ δίνουν σχετικὰ μὲ τὴν ὀργάνωσί τους, μὲ τίς κινήσεις, τὰ σχέδια καὶ τίς ἀληθινὲς προθέσεις τῶν ὀπαδῶν τῆς. Ποτὲ δὲν ξεχνοῦν πὸς βρίσκονται σὲ ἐμπόλεμο κατάστασι καὶ χρησιμοποιοῦν τὴ «στρατηγικὴ πολέμου», τὸ λεγόμενον «πολεμικὸ δόλο».

Ἄν ἐπὶ παραδείγματι κάποιος ἐκπρόσωπος τῆς παρατάξεως τοῦ Διαδόλου, πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, πρωθυπουργός, ὑπουργός, ἀρεσπαγίτης, σύμβουλος ἐπικρατίας, δημοσιογράφος, τοὺς ρωτήσῃ σχετικὰ μὲ τὴ δραστηριότητά τους, ποῖα ἀπάντησι πρέπει νὰ δώσουν; Τὸ ζήτημα αὐτὸ τὸ ξεκαθαρίζει ἐπίσημα τὸ περιοδικὸ «Σκοπιὰ»: «Πρέπει ν' ἀπαντήσῃ σὲ ἀρμονίᾳ μ' αὐτὸ πὸ ἐπιθυμοῦν νὰ γνωρίζουν οἱ κυβερνητικοὶ ἐκπρόσωποι, ἀντὶ νὰ δώσῃ τὸν δικὸν του ὄρισμό σ' αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀναμένουν ἐπὶ παραδείγματι ἀπὸ ἕναν διαγγελέα πὸ πηγαίνει ἀπὸ θύρα σὲ θύρα νὰ λέῃ ὅτι ἡ «ἐκκλησία» πὸ ὑπηρετεῖ ἀποτελεῖται ἀπὸ τίς οἰκογένειες τοῦ τομέως στὸν ὁποῖο δίνει μαρτυρία, ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι πὸ ζοῦν σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ μπορεῖ νὰ μὴ τὸν

ἀναγνωρίζουν ἢ νὰ μὴ τὸν δέχονται ὡς ἕνα «διάκονό» τους καὶ νὰ εἶναι πιθανὸν στὴν πραγματικότητα νὰ ἀνήκουν σὲ μιὰ δική τους θρησκεία. Ὅμοίως θὰ μπορούσαν νὰ καταλάβουν καλὰ τὴν ἀπάντησι ἂν ἀποκαλοῦσαμε τὸ κατώφλι τῆς θύρας τῶν ἀμβωνῶν γὰρ κείνον πὸ τὸς φέρει τ' ἀγαθὰ νέα, ἀκόμη καὶ ἂν αὐτὸς δίνει μιὰ τρίλεπτη ἢ πεντάλεπτη ὁμιλία;» (Σκοπιὰ 1976, σελ. 157).

Ποῖα εἶναι τὰ «ἀγαθὰ νέα» τῶν χιλιαστῶν; Ἡ ἐγκαθιδρυμένη βασιλεία τοῦ 1914 καὶ ἡ ἐκπροσώπησι τῆς «βασιλείας» αὐτῆς ἀπὸ τὸ Μπρούκλιν. Ἔτσι οἱ χιλιαστὲς πὸ κτυποῦν τίς πόρτες μας διακηρύττουν τὴν κυβερνήσι τοῦ Μπρούκλιν ὡς τὴ μοναδικὴ εὐκαιρία σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἡ παραμονὴ τῶν στὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία σημαίνει θάνατο, μιὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς χιλιαστὲς ὡς «Βαβυλῶνα, μεγάλη πόρνη».

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ χιλιαστὲς καταβάλλουν προσπάθεια διεισδύσεως στὴ θρησκευτικὴ συνείδησι τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν μὲ σκοπὸ τὴ μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου τῆς. Στὸ ἔργο αὐτὸ χρησιμοποιοῦν δόλο καὶ ψυχολογικὴ δία, μιὰ καὶ ἀποκρύπτουν τίς ἀληθινὲς τοὺς προθέσεις καὶ σὲ ἕνα προχωρημένο στάδιο ἐπηρεασμοῦ ἀπειλοῦν μὲ καταστροφὴ τὸ «στρατόπεδο τοῦ Διαδόλου». Δὲν εἶναι αὐτὸς προσηλυτισμός; Ναὶ εἶναι· στὴ δῆλωσί τους πρὸς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας οἱ χιλιαστὲς ψευδονταὶ σκόπιμα, ὑποστηρίζοντες πὸς «δὲν ἀσχοῦν προσηλυτισμόν».

Ἡ «Σκοπιὰ» διορίζει τοὺς χιλιαστὲς «ποιμένες» στὰ σπίτια μας, μὲ ἀμβῶνα τὸ κατώφλι τοῦ δικοῦ μας σπιτιοῦ. Σκοπὸς τους εἶναι νὰ μιλήσουν σὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς, χωρὶς καμμιά διάκρισι: σὲ ἀπλοϊκοὺς, πὸ δύσκολα ὑποψιάζονται τὸ δόλο καὶ θὰ ζητήσῃ νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴν ἀπειρία, τὴν ἐμπιστοσύνη, τὴν πνευματικὴ ἀδυναμία ἢ κουφότητα τῶν ἀφελῶν· θὰ ἐπισκεφθῇ ἐπίσης καὶ τίς οἰκογένειες τῶν δικαστικῶν, τῶν μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, μὴ παραλείποντας νὰ μιλήσῃ ἀκόμη καὶ σὲ μικρὰ παιδιὰ, γιὰτι καὶ ἐκεῖνα πρέπει νὰ προειδοποιηθοῦν, νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν «ὀργάνωσι τοῦ Διαδόλου» καὶ νὰ ἀναζητήσουν καταφύγιον στὴν «ὀργάνωσι τοῦ Ἰεχωβά». Ὅπωςδήποτε θὰ ἀποκρύψῃ τὴν ιδιότητα τοῦ «ποιμένος» τῆς περιοχῆς καὶ θὰ ἔχῃ ὡς κανὼνα τῆς συμπεριφορᾶς του τὸν «πολεμικὸ δόλο».

Ἔστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶναι πράγματι ἀστεῖο νὰ προσπαθῇ κανεὶς νὰ ἀποδείξῃ τὸν προσηλυτισμὸν ἐκ μέρους τῶν χιλιαστῶν μὲ θάσι μεμονωμένους καταδικῆς. Οἱ χιλιαστὲς εἶναι μόνο τὰ θύματα, μαριονέτες στὰ χέρια μιᾶς διαβολικῆς ὀργανώσεως, πὸ καταφέρνει μερικὲς φορές μὲ τὴ μέθοδο τῆς «στρατηγικῆς πολέμου» νὰ ἐξαπατήσῃ κοινὸβούλια, κυβερνήσεις, ὑπουργοὺς, ἀνώτατους δικαστικούς λειτουργοὺς.

Η ΣΚΛΗΡΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΚΟΛΗ ΑΠΟΔΡΑΣΗ

Συνέχεια από τη σελ. 198

της; Τὴν μάθατε νὰ ἔχει ἀμειψη ἐξάρτηση ἀπὸ σᾶς, καὶ τῆς μεταδώσατε καὶ τὴν φοβία γιὰ τὸν κόσμον, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι κακός. Τὴν κάνατε ἀντικειμενικὸ ἄνθρωπον (στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ κόρη σακρῶζει καὶ βγαίνει ἔξω).

Ἰερ.: Θὰ σᾶς πῶ κάτι σκληρὸ, ἀλλὰ πρέπει νὰ σᾶς τὸ πῶ. Ἴσως ἡ κόρη σας νὰ εἶναι καλύτερα χωρὶς ἐσᾶς (μιλάει: ἡ κόρη στὸ θάλαμο). Ὅταν μοῦ λέτε ὅτι μὴ ἀριστοῦχος τοῦ Πανεπιστημίου θέλει νὰ στηρίζεται σὲ δεκανίκια, ἔ, τότε πρέπει νὰ σᾶς πῶ, ὅτι θὰ μάθει (μὲ διακόπτει ἡ κόρη).

Κόρη: Ὅχι, ποῖός σας εἶπε ὅτι θέλω νὰ στηρίζομαι σὲ δεκανίκια; Ἐέρω σὲ ποιά κατάσταση εἶμαι, μόνο δὲν μπορῶ νὰ τὸ ξεπεράσω διότι φοβοῦμαι τὶς κοινωνικὲς σχέσεις διότι ἔτσι ἔμαθα ἀπὸ μικρή. Πιστεύω, ὅμως, ὅτι θὰ τὸ ξεπεράσω μὲ τὸ χρόνο, ὅτι θὰ θρεθεῖ ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος ποὺ ἐπάνω του θὰ στηριχθῶ πραγματικά.

Ἰερ.: Εὐχομαι νὰ τὸ ξεπεράσετε. Δὲν νομίζετε ὅμως ὅτι θὰ πρέπει νὰ στηρίζεσθε κυρίως στὸν ἑαυτὸ σας καὶ ὄχι σὲ κάποιον ἄλλο; Διότι ἡ ἐξάρτηση αὐτὴ ἐκτὸς ἀπὸ ψυχολογικὲς συνέπειες, μπορεῖ νὰ ἔχει ἐπιπτώσεις καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν σωματικὴ σας υγεία.

Ἀσθ.: Δὲν μοῦ λέτε, πᾶτερ, ἐσεῖς οἱ παπᾶδες τί εἰσθε; Γνωρίζω τὸν Μητροπολίτη ... (ἀρχίζει νὰ τὸν κατηγορεῖ).

Ἰερ.: Ἐμένα δὲν μ' ἐνδιαφέρει ὁ Μητροπολίτης ... Ἐγὼ ἦρθα νὰ δῶ ἐσᾶς καὶ νὰ μιλήσω γιὰ σᾶς.

Ἀσθ.: Μὲ μένα τί νὰ μιλήσετε; Δὲν ἔχω προβλήματα ἐγώ. Αὐτὸ σᾶς τὸ εἶπα. Ἡ κόρη τί θὰ γίνεῖ;

Κόρη: Πρέπει νὰ θρῶ κάτι νὰ κάνω νὰ γεμίσω τίς ὥρες μου, ἀλλὰ τί;

Ἰερ.: Ὑπάρχουν πολλά, ἀν θέλετε νὰ προσφέρετε τίς ὑπηρεσίες σας σ' ἕνα ἴδρυμα, σ' ἕνα νοσοκομεῖο, σ' ἕνα γηροκομεῖο.

Ἀσθ.: Δηλαδή αὐτὸ κάνετε ἐσεῖς;

Ἰερ.: Ὅχι ἀκριβῶς αὐτό, ἀλλὰ μπορεῖ ἀν θέλει νὰ γεμίσει τίς ὥρες τῆς σὲ ἕνα σκοπὸ σὰν κι' αὐτό.

Ἀσθ.: Ὡστε καὶ ἐσεῖς γι' αὐτὸ ἐρχεσθε ἐδῶ, γιὰ νὰ γεμίσετε τίς ὥρες σας;

Ἰερ.: Ἐγὼ σᾶς εἶπα γιατί ἐρχομαι: ὅτι ἀνήκω σὲ μιὰ ομάδα, σ' ἕνα πρόγραμμα...

Ἀσθ.: Μὰ τί μοῦ λέτε. Ἐγὼ εἶμαι ἔξυπνη γυναίκα. Ἐρχεσθε γιὰ νὰ γεμίσετε τίς ὥρες σας. Ποῖός ξέρεῖ τί προβλήματα ἔχετε!

Ἰερ.: Εὐχομαι περαστικά σας καὶ λύση τοῦ προβλήματός σας.

Ἀσθ.: Εὐχαριστῶ.

Ταλαίπωρη γυναίκα! Ἔστω καὶ ἀν κλείσεις ὅλα τὰ στόματα ποὺ προφέρουν τὴν πικρὴ ἀλήθεια γιὰ τὴν ζωὴ σου δὲν θὰ ἀποφύγεις τίς ὀδυνηρὲς τῆς συνέπειες.

Η ΠΙΣΤΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 199

φερε στὴ διοίκησι τὴν ἀνέλπιστη ἐπιτυχία. Καὶ οἱ στρατιῶται ἀρχισαν νὰ ψάλλουν μὲ συγκίνησιν: «Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ τὰ νικητήρια...». Οἱ πλαγιᾶς ἐβούζαν ἀπὸ τὸν ὕμνον εὐχαριστίας τῶν παλληκαριῶν μας...».

Ἡ πίστη στὸ Θεὸ καὶ στὴν Παναγία ἦταν καθολικὴ. Λαὸς καὶ στρατὸς πίστευαν ἀκράδαντα. Τὸ ἤξεραν πὼς ὁ Θεὸς θὰ στέρξῃ τὸ δίκιο τους, πὼς ἡ γλυκεῖα μητέρα τοῦ Χριστοῦ θὰ τοὺς σκεπάσῃ καὶ πάλι. Ὁ μεγαλόπνοος ποιητὴς μας Ἀγγελὸς Σικελιανὸς ἐξέφρασε τὴ γενικὴ προσδοκία μὲ τὸν ἐξαίρετο «Ἕμνο στὴν Παναγία», ἀπὸ τὸν ὁποῖο (Λυρικὸς βίος, τόμ. δ', «Ἰκαρος», σσ. 140-141) προσέρχονται οἱ παρακάτω στροφές:

Κ' ἐκεῖ ποὺ κάθομαι ψηλά, γαλήνιος κι ὠριμάζω
τὸ νόημα, φέρνει ὁ ἄνεμος θαμνοὺς κυματισμοὺς
καμπάνας μὲσ' ἀπ' τὰ χωριά: λογαριάζω κι ἀπεικάζω
ποὺ κρᾶζει γιὰ τῆς Χάρης Τῆς τοὺς θεῖους Χαιρε-
(τισμοὺς.

Ὅλα ὡς ν' ἀνοίγονι' ἄξαφνα μὲ τ' ἄκουσμα τὰ φρένα,
πηγὴ ὁ ἀχὸς στὴ μέση τους κι ἀδιάκοπα σκιριτᾶ,
σήμαντρα, πλάτανοι, νερά, ὅλα μιλοῦν σὰν ἕνα:
ἢ Ἑλλάδα πού, τῆ Χάρη Τῆς, ξυπνάει καὶ χαιρετᾶ...

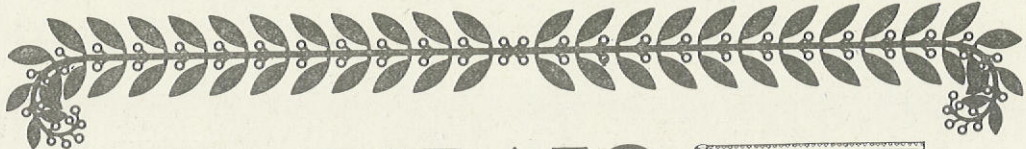
Καὶ Σὲ κοιτάει σιὰ κρᾶσπεδα, καὶ Σὲ κοιτάει σιὰ
(πόδια:

σὰν τὰ δικά τῆς πέλαγα, τὰ κρᾶσπεδά Σου ἀνθοῦν
κι εἶναι βουνό, σιὰ πόδια Σου, τὰ μῆλα καὶ τὰ ρόδια,
ὄλ' οἱ καρποὶ σιὰ πόδια Σου, γιὰ νὰ φανερωθοῦν!

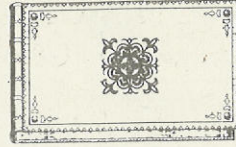
Ὅλ' οἱ καρποὶ σιὰ πόδια Σου· κι αὐτὴ μαζί τους εἶναι,
καθὼς Ἐσὺ σὰν ἔσιτεκες μπροστὰ στὴν Κιβωτό...
Μάνα· λογάρισε καλά, καὶ ζύγιασε, καὶ κρίνε,
καὶ γράψ' Ἐσὺ, τῆς μοίρας τῆς, τὸ νέο κατεδατό!

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειῶνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

Γιὰ ὅτι ἀφορᾶ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γεργαδίου 14, Ἀθήνα (140). Τηλ. 718.327.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

«ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΓΙΑΤΡΙΣΣΑ»

Του Σεβ. Μητρ. Γυθείου και Οιτύλου
κ. Σωτηρίου

«Πνευματικά Ραντάρ» ονομάζει ο Σεβ. Ποιμενάρχης Γυθείου και Οιτύλου κ. Σωτήριος τα ὀρθόδοξα μοναστήρια, που είναι ἐγκαταστημένα στις κορυφές και πλαγιές τῶν ἐλληνικῶν βουνῶν.

Αἰῶνες τώρα, ὡς σταθμοὶ θρησκευτικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ, βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπο νὰ βρῆσκῃ τὸν προσανατολισμό του καὶ νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὸ Θεό.

Ἕνας τέτοιος πνευματικὸς σταθμός, ραντάρ προσανατολισμοῦ εἶναι καὶ τὸ Μοναστήρι τῆς «Γιάτρισ-

σα» παρελθόν εἶχε κτισθῆ ὁλόκληρο συγκρότημα μοναστηριοῦ στὸ ὄνομα τῆς Παναγίας.

Ἐξ ἄλλου εἶναι πολὺ πιθανὸ ἀπὸ κεῖ νὰ πέρασε καὶ ὁ ὅσιος Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε», πού ὅπως ἀναφέρεται παρέμεινε ἀρκετὸ καιρὸ στὴ Μάνη.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ ὅμως μὲ τρόπο γλαφυρό, μᾶς μιλάει ὁ Σεβ. σ. στὸ ὠραῖο βιβλιάρικί του.

Φς

ΠΑΤΜΟΣ Η ΙΕΡΗ

Τοῦ κ. Ι. Μ. Χατζηφώτη

Μετὰ τὸ Φώτη Κόντογλου, ὁ Γιάννης Χατζηφώτης εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους καὶ ἐσχωριστοὺς, πού μὲ τὰ κείμενά του, τὶς συλλογές του, τὰ ὁδοιπορικὰ του καὶ τὰ ἀφιερώματά του, μᾶς βυθίζει στὶς πλούσιες καὶ ὁλοκάθαρες ρεματιές τῆς Ὁρθοδοξίας. Μᾶς μεταγγίζει τὸ γνήσιο πνεῦμα τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ τὸ γλαφυρὸ ὕφος του μᾶς παίρνει μαζὶ του ὁλοκληρωτικὰ στὶς ἱερές περιπλανήσεις τῆς ἀληθινῆς, παραδοσιακῆς, ἀθάνατης, χριστιανικῆς Ἑλλάδας.

Ἀκριβῶς δηλ. ὅπως κάνει καὶ στὸ νέο βιβλίο του «Πάτμος ἢ Ἱερή».

Πρόκειται γιὰ μιὰ θαυμάσια ἐκδοσὴ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ χώρου, πού αἰῶνες τώρα, κυριαρχεῖ καὶ σφραγίζεται μὲ τὴ χάρι καὶ τὴν εὐλογημένη ἱστορία του, ὁλόκληρο τὸ Ἀρχιεπέλαγος.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ σ. φανερώνει τὴν ἱστορικὴ, πνευματικὴ, ἀκόμα καὶ εἰκαστικὴ κατάρτισή του. Δείχνει τὴν πίστη καὶ τὴ γνώση του στὰ θέματα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ἀληθινῆς παράδοσης καὶ ἀφήνει νὰ ἐσχυθῆ ὅλο τὸ μεράκι του καὶ ὅλη ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸ μοναστικὸ ἰδεῶδες καὶ τὴ βυζαντινὴ τέχνη.

Μὲ τὸ βιβλίο του αὐτὸ ὁ δόκιμος κριτικὸς καὶ συγγραφέας ἀνοίγει ἕνα καινούργιο δρόμο, πού καλεῖται νὰ περπατήσῃ μὲ συνέπεια: νὰ μᾶς καταγράψῃ κι ἄλλα παρόμοια ὁδοιπορικὰ καὶ ἱεροῦς χώρους τῆς πα-

τρίδας μας, πού ἀποτελοῦν μνημεῖα, ρίζες, καταξίωση καὶ ταυτότητα τῆς

πνευματικῆς μας συνείδησης καὶ παράδοσης.

Σήμερα, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, θέλου-με γνήσιους συνεχιστὲς τοῦ Φώτη Κόντογλου, πού μὲ τὰ κείμενα, τὶς ἀνθολογίες καὶ τὰ ἀφιερώματά τους θὰ μᾶς χαρίζουν τὴ γνώση καὶ τὸ πνεῦμα τῆς κληρονομίας καὶ τῆς πορείας μας.

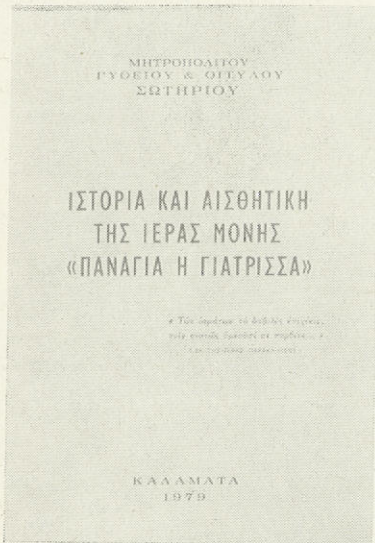
Φς

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ

ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- * Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (σὲ διχρωμία, δρχ. 20).
- * Ἱερὰ Σύνοψις (σελ. 776, δρχ. 160).
- * Μικρὸς Συναξαριστῆς, ἐπισκόπου Διονυσίου Λ. Ψαριανοῦ, Μητροπ. Σερβίων καὶ Κοζάνης, (δρχ. 250).

σας», χτισμένο σὲ ὑψόμετρο 1.100 μέτρα πάνω στὸν μεγαλοπρεπῆ Ταῦγετο.

Πρόκειται γιὰ ἕνα χῶρο ὄχι μόνον μὲ ἰδιαίτερη φυσικὴ χάρι καὶ ὁμορφιά, ἀλλὰ καὶ μὲ ἱστορικὴ ἀξία. Γιὰ τὴν ἀπό τὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ στὸ ἀπώτε-

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Ἀναθεώρηση τοῦ «Σχεδίου Γαζή»

Ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης συγκρότησε τὴν Ἀναθεωρητικὴ Ἐπιτροπὴ, πού ἔχει σάν ἀποστολὴ τὴν νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸ κείμενο τοῦ Σχεδίου τῆς «Ἐπιτροπῆς Γαζή», γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἰσότητος τῶν δύο φύλων στὸ πεδίο τοῦ ἀστικού, ἐμπορικοῦ, ποινικοῦ καὶ δικονομικοῦ Δικαίου.

Κατὰ πολλῶν διατάξεων τοῦ Σχεδίου Γαζή ἔχει ταχθῆ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὅπως καὶ ὁ Ι.Σ.Κ.Ε. Στὸ δὲ περιοδικὸ «Ἐκκλησία» (τεῦχος Αὐγούστου) ἀφιερώθηκαν 30 σελίδες γιὰ τὴ δημοσίευση τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐκκλησίας, πᾶνω στὸ ἐπίμαχο θέμα. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ τοῦ κ. Γ. Μιχαηλίδη - Νουάρου, ὁμοτ. Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ πρόεδρος τῆς Ἀναθεωρητικῆς Ἐπιτροπῆς. Βάσιμα ἀναμένεται ὅτι οἱ δημόσια ἐκφρασμένους γνώμες τοῦ διαπρεποῦς νομικοῦ, θὰ ὑλοποιηθοῦν μὲ τὴν θεσμοθέτησή τους στὸ τελικὸ κείμενο τοῦ Σχεδίου. Ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ τὸ εὐχεται καὶ περιμένει.

Νομοθεσία γιὰ τοὺς Ἱεροψάλτες

Τὴν ψήφιση νομοσχεδίου γιὰ τὴν ρύθμιση τῆς μισθοδοσίας τους καθὼς καὶ τὴ συγκρότηση εἰδικῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ μελέτη τῶν προβλημάτων πού ἀπασχολοῦν τὸν κλάδο τῶν Ἱεροψαλτῶν, ζήτησε ἡ Ὁμοσπονδία Συλλόγων Ἱεροψαλτῶν Ἑλλάδος, μὲ ὑπόμνημά της πρὸς τὰ μέλη τῆς Βουλῆς.

«Ἡ προσφορὰ —τονίζουν— τοῦ Ἱεροψάλτη εἶναι ἔργο ψυχοπνευματικὸ, ἐπιστημονικὸ, καλλιτεχνικὸ. Εἶναι λειτούργημα. Ἀνάλογα ἔπρεπε νὰ κρίνεται... Τὸ ἔργο του εἶναι ἐθνικὸ, παραδοσιακὸ, πολιτιστικὸ, γιὰτὶ ἐκφράζει ἰδιάζουσα φλέβα τοῦ Ἑλληνισμοῦ... Κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρο 24) ἡ Πολιτεία ὀφείλει νὰ διαφυλάξῃ τὴ θρησκευτικὴ μουσικὴ τὸν θησαυρὸ αὐτοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ καὶ νὰ καλύψῃ τὸν φορῆα του...».

Στὴ Βυζαντινὴ μας Μουσικὴ καὶ στοὺς φορεῖς καὶ ἐκφραστὲς της ἀεὶζει κάθε προστασία.

Εὐαρέσκεια

στὸν Γ. Δ)ντὴ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐχουσα ἀπόλυτη ἐπίγνωση τῆς πολῦτιμης καὶ κοπιώδους προσφορᾶς τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ ΤΑΚΕ, πανσο. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομου Λάλου, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ ἀπένευσε τὴν εὐαρέσκεια καὶ τὸν ἐπαινῶ τῆς. Ἰδιαίτερα ἐκτιμήθηκε, γράφεται στὸ σχετικὸ Συνοδικὸ ἔγγραφο, ἡ συμβολὴ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ «εἰς τὸν τομέα τοῦ συντονισμοῦ τῶν δυνατοτήτων καὶ προϋποθέσεων, δι' ὧν τὸ ΤΑΚΕ θὰ δυνηθῆ νὰ ἐκπληροῖ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ...».

Πορίσματα

Ἱερατικοῦ Συνεδρίου

Ἐχει καθιερωθῆ πλέον ὁ θεσμὸς τῶν Ἱερατικῶν Συνεδρίων στὶς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Στὴ διάρκειά τῶν δύο ἡ τριῶν, συνήθως, ἡμερῶν πού διαρκοῦν, οἱ αἰδεσ. ἐφημέριοι ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουν γιὰ τὰ θέματα πού τοὺς ἀπασχολοῦν, νὰ ἀλληλογωρισθοῦν, νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὸν Ἐπίσκοπό τους... Ἀλλὰ καὶ νὰ λάβουν θέση πᾶνω σὲ ἐπίκαιρα σοβαρὰ ζητήματα.

Ἔτσι στὸ συνέδριο τῶν Ἱερέων τῆς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου (9, 10 Σεπτεμβρίου) διακηρύχθηκε:

— Ἡ ζωνρὴ ἀνησυχία τους γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῶν ναρκωτικῶν, τὴν αὐτεάνομνη ἐγκληματικότητα καὶ τὴν ἐρήμωση τῆς ὑπαίθρου.

— Ἡ ἀμέριστη συμπαράστασή τους πρὸς τίς πολύτεκνες οἰκογένειες.

— Τὸ παράπονό τους γιὰ μερίδα τοῦ τύπου πού ἀρθρογραφεῖ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ποιμένων της, ὅχι ἀντικειμενικὰ ἀλλὰ κακόβουλα.

Μὲ τέτοιες καὶ ἄλλες παρόμοιες ἐκδηλώσεις καὶ θέσεις γίνεται αἰσθητότερη ἡ πνευματικὴ παρουσία τοῦ ἱεροῦ Κλήρου μας.

Ὁρθόδοξη

μουσικὴ παράδοση

Τὸ Α' πρόγραμμα τοῦ ραδιοφώνου τῆς ΕΡΤ, στὴν ἐκπομπὴ «Ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη καὶ ἀνατολικὴ μουσικὴ παράδοση» πού γράφουν καὶ ἐπιμελοῦνται ὁ Μάρκος Δραγούμης καὶ ὁ Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος καὶ μεταδίδεται κάθε Τετάρτη στὶς 6.30 μ.μ., θὰ παρουσιάσῃ ἕνα ὁδοιπορικὸ στὸ Ἅγιο Ὄρος. Σὲ σειρά ἐκπομπῶν θ' ἀκουστοῦν σπουδαῖοι ψάλτες τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπως ὁ π. Διονύσιος Φιρφιρῆς, ὁ π. Ἰωάσαφ, ὁ π. Γαβριήλ, οἱ πατέδες Δανιηλαῖοι, Θωμάδες, Καρτσαναῖοι, ὁ Γέρων Μελέτιος Συκιώτης καὶ ἄλλοι. Θὰ ψάλλουν καὶ θὰ μιλήσουν γιὰ τοὺς δασκάλους τους στὴν ψαλτικὴ τέχνη.

Ἡ σειρά αὐτὴ τῶν ἐκπομπῶν ἀναμένεται μὲ δικαιολογημένο ἐνδιαφέρον καὶ ἀρχίζει στὶς 8 Ὀκτωβρίου.

Νέοι συνταξιοῦχοι τοῦ ΤΑΚΕ

— Χηρμπάκης Ἰωάννης, Ἱερεύς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 21.048, ἐφάπαξ 319.824.

— Ἀναστασοβίτης Θεόδωρος, Ἱερεύς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 21.048, ἐφάπαξ 427.134.

— Ἀβραμίδης Βλαδίμηρος, Ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, ἐφάπαξ 321.248.

— Παπακωνσταντίνου Λουκάς, Ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 30, σύνταξη 12.314, ἐφάπαξ 301.941.

— Μακρῆς Ἠλίας, Ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, ἐφάπαξ 331.350.

— Γιακουμάκης Γεώργιος, Ἱερεύς, Α)2, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 27.708, ἐφάπαξ 454.425.

— Κτενᾶς Συνέσιος, Ἱερεύς, Α)2, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 27.708, ἐφάπαξ 416.658.

— Λιανὸς Φώτιος, Ἱερεύς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 16.524, ἐφάπαξ 225.536.

— Καλιάμπος Ἀπόστολος, Ἱερεύς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, ἐφάπαξ 327.081.

Ε. Π. Λ.